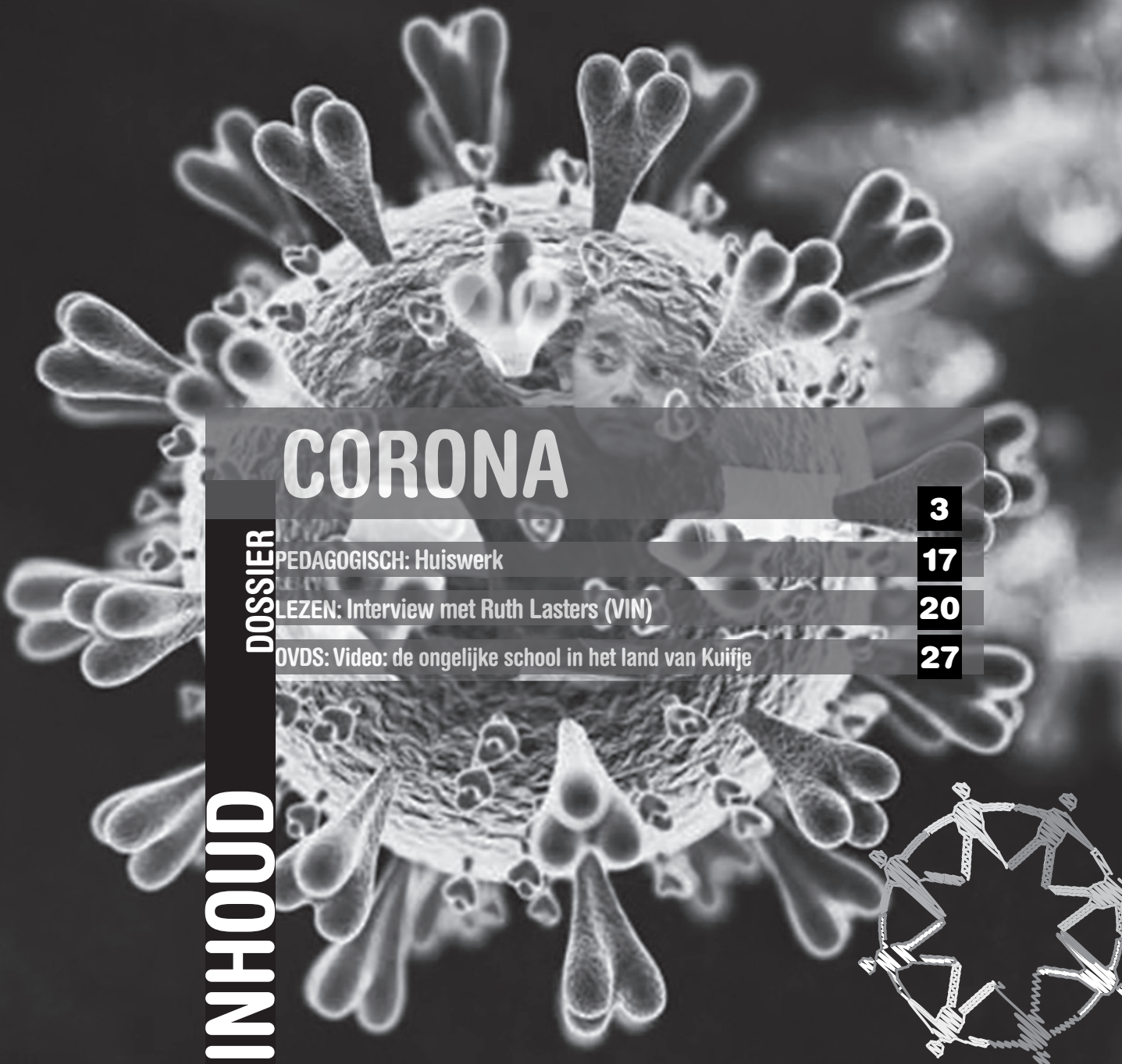

de democratische school

Driemaandelijks tijdschrift van de Oproep voor een democratische school (Ovds) • N°82, juni 2020 • 3 euro

CORONA

DOSSIER

PEDAGOGISCH: Huiswerk

LEZEN: Interview met Ruth Lasters (VIN)

OVDs: Video: de ongelijke school in het land van Kuifje

3

17

20

27

INHOUD

OPROEP VOOR EEN
DEMOCRATISCHE
SCHOOL

Vrijwilligerslaan 103 bus 6
1160 brussel
tel.: +32 (0)2 735 21 29
e-mail:
ovds@democratischeschool.org
web:
www.democratischeschool.org

Driemaandelijks tijdschrift van de
Oproep voor een Democratische
School (Ovds).

Redactie: Nico Hirtt, Jean-Pierre
Kerckhofs, Philippe Schmetz,
Tino Delabie, Jeroen Permentier,
Peter De Koning.
Lay-out: Jean-Marie Gilson

Abonnementen

Gewoon abonnement: 12 euro
Abonnement + lidmaatschap:
15 euro
(volgens uw financiële middelen).

Betalingswijze

storten op rekening nr.
BE42 0000 5722 5754
van Ovds
of met gekruiste chèque in EUR
op het adres van Ovds

Artikels

De artikels of de voorstellen van
artikels moeten per e-mail worden
opgestuurd, bij voorkeur in RTF
formaat of MS-Word (Mac of Pc)
of Claris Works. De redactie houdt
zich het recht voor de artikels in
te korten, kleine correcties aan te
brengen en de (tussen) titels te
wijzigen.

Recht op Kopiëren

De gepubliceerde teksten
mogen op om het even welke
wijze vrij worden verspreid en
vermenigvuldigd. Wij vragen wel
om de bron te vermelden en aan
te geven hoe de lezer Ovds kan
bereiken (adres, telefoon of e-mail
vermelden).

Gelieve ons een exemplaar op
te sturen van elke publicatie die
artikels van De democratische
school overneemt.

Editoriaal

Een crisis biedt kansen. Die van Covid-19 onthulde de tekortkomingen van onze gezondheidszorg, de moed van onze werknemers, de toestand van de internationale betrekkingen, de onbeduidendheid van Europa in alles wat niet met markten te maken heeft ... En natuurlijk het belang van onderwijs.

Lange weken zonder school herinneren ons aan wat voor sommigen niet meer vanzelfsprekend was: kinderen van de arbeidersklasse hebben, meer nog dan anderen, hun school nodig om te leren, te trainen, zich te ontwikkelen. Sommigen kunnen de achterstand door afstandsonderwijs tot een minimum beperken en vertrouwen op vader, moeder, opa, oma of oom om hen te helpen, te ondersteunen en te volgen. Maar voor de meeste kinderen kan alleen de dagelijkse pedagogische relatie met professionele leraren, binnen het gestructureerde en gedisciplineerde kader van de klas, een bron zijn van regelmatig leren, verrijkende ontdekkingen en stevig opgebouwde kennis. Om nog te zwijgen over socialisatie, die geen enkel kind, rijk of arm, verwerft voor een computerscherm.

In de komende maanden en jaren zal het daarom nodig zijn om weerstand te bieden aan wie, ter gelegenheid van de pandemie, de digitale school, de omgekeerde school of de thuisschool proberen te promoten ... fabels die simpelweg bedoeld zijn om de kosten van massa-educatie te verlagen en om de flexibele vaardigheden die het moderne kapitalisme verlangt op te krikken.

Laten we het trouwens eens over dat kapitalisme hebben, de markteconomie waarvan de crisis hier opnieuw het onvermogen heeft onthuld om op de echte problemen van de mensheid te reageren. Marketing, onderzoek, arbeidsorganisatie, transport, alle productieve activiteiten staan enkel in het teken van de winst. Het Covid-19-vaccin bestaat nog niet, maar multinationals zijn al bezig zijn met het intellectueel eigendom en de commercialisering ervan. Lijden, angst, rouw ... zijn slechts "kansen" onder andere.

Twintig jaar geleden riepen antiglobalisten dat een andere wereld nodig en mogelijk is. Zeker, maar het gaat niet vanzelf. Wie verandering wil zal zichzelf moeten uitrusten met alle mogelijke wapens. Onder andere het wapen van kennis.

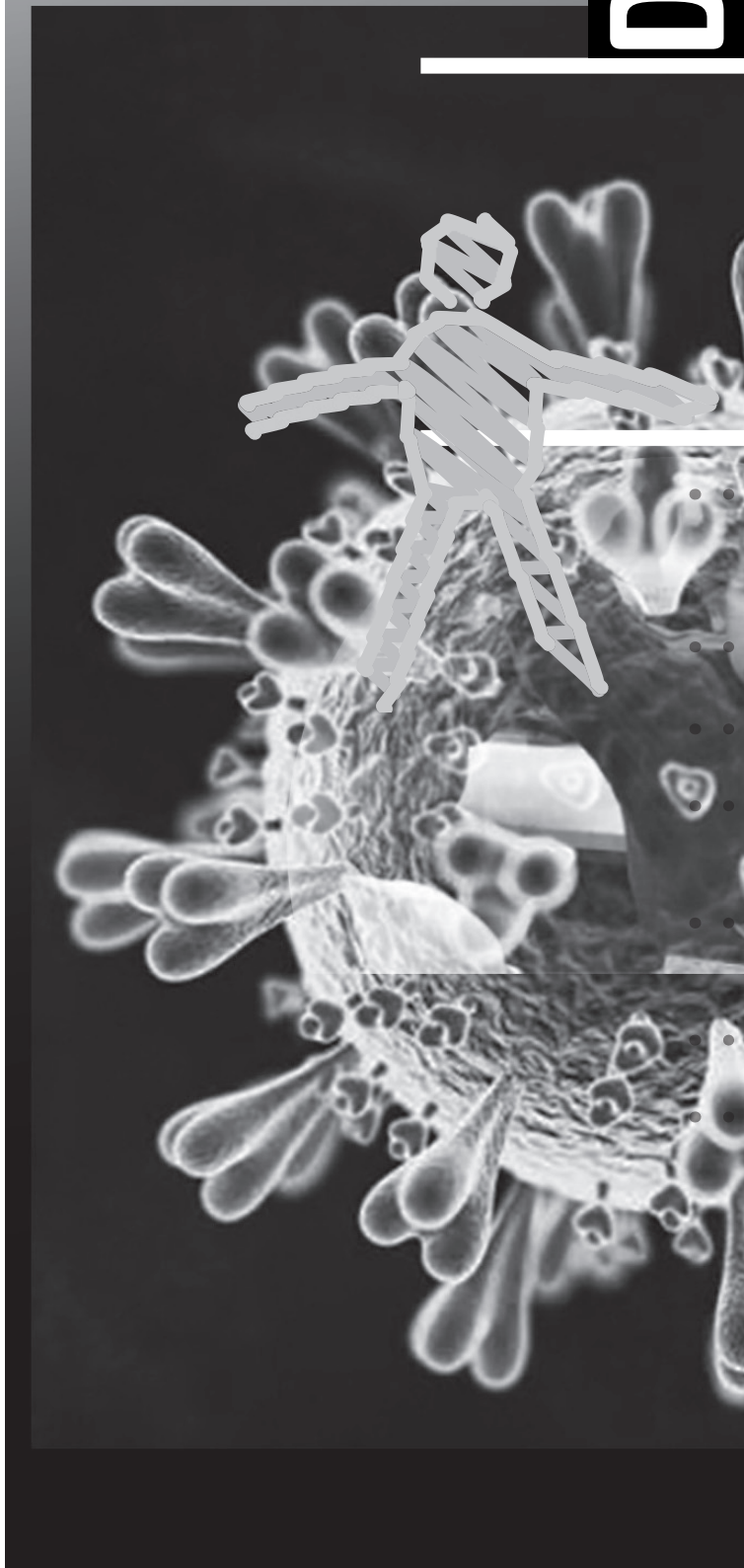
Als het kapitalisme de 'klassieke' school niet langer nodig heeft, die het voor zijn elites heeft gesmeed en die het vooral niet wil uitbreiden naar het gewone volk, moet het volk de wereld absoluut begrijpen om hem te veranderen. Het gaat erom alle kinderen, alle jongeren, alle toekomstige burgers en werknemers het vermogen te geven om de sociale realiteit te vatten in al haar dimensies: economische, geografische, wetenschappelijke, technologische, historische, culturele... Om ook meerdere vormen van talen en uitdrukkingswijzen onder de knie te krijgen.

Het heeft niets te maken met het zogenaamde Pacte d'Excellence, de digitale school of het terugval-
len op basisvaardigheden. Het heeft ook niets te maken met het huidige systeem, met de segregatieve school van bompas en de reactionaire onderwijsvisies van de MR of de N-VA.

De klassenstrijd op school speelt zich daarom op twee fronten af: het front van gelijkheid en dat van ambitie. Dat is waar Ovds voor strijdt.

Nico Hirtt

• • • • •

Heren Rizzo en Hindriks, wist u dat veel kinderen de kans niet hebben om alleen en ongestoord hun huiswerk te maken?

• • • • •

Zomerscholen: een duw in de rug

• • • • •

Corona, het dagboek van 3 leerkrachten

• • • • •

Wat moet er gebeuren als de leerlingen terug op school zijn?

• • • • •

Preteaching in het bso. «We hebben van 14u tot 20u30 non stop gewerkt»

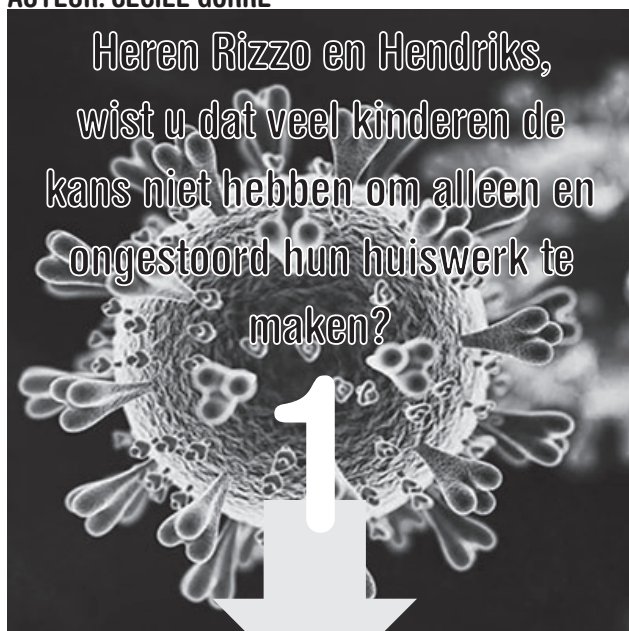
• • • • •

Taal in tijden van corona

• • • • •

AUTEUR: CÉCILE GORRÉ

Reactie van Cécile Gorré, leraar en activist bij Aped (Oproep voor een democratische school), op een opiniestuk in La Libre Belgique van Jean Hindriks, econoom, John Rizzo, specialist in computergestuurd leren en onderwijzes (Ecole du Dialogue) en Itinera.

Geachte heren Rizzo en Hindriks,

In deze tijden van quarantaine waarin wij, leraren, de continuïteit van het onderwijs moeten organiseren, hekelt u de minister die via een omzendbrief leren zou verbieden.

Laat me het niet eens zijn met uw interpretatie van deze omzendbrief. Ze stelt inderdaad dat het werk dat van leerlingen wordt gevraagd «op geen enkele manier betrekking kan hebben op leerstof die nog niet eerder in de klas is besproken», wat mij iets heel anders lijkt. Het is dus niet verboden om door te leren op reeds geziene onderwerpen. Het is ook niet verboden oefeningen te geven waardoor de student een onderwerp dat hij niet volledig had verworven beter kan begrijpen, versterken of zelfs verdiepen. Maar misschien denkt u dat «remediëren-versterken-verdiepen» geen niets te maken heeft met leren? In deze periode van «pauze» kunnen we differentiatie doorvoeren, wat niet altijd mogelijk is in de normale loop van een schooljaar wanneer veel leraren geconfronteerd worden met heterogene, overbevolkte, turbulente klassen.

Door «primaire egalitarisme» aan de kaak te stellen, hekelt u dit pseudo-bevel «niet te leren», een bevel dat u «absurd» en «onrechtvaardig» vindt. Absurd omdat het niet door gezinnen zou worden gevolgd,

maar u vergeet blijkbaar dat deze circulaire bedoeld is voor leraren, niet voor gezinnen. Gezinnen hebben niet gewacht op deze pandemie om, wanneer ze kunnen, hun kinderen te bij te staan, verder te brengen, privélessen te betalen, ... En daarin schuilt het onrecht: de studenten zijn niet allemaal gelijk en het is niet voldoende om «middelen voor degenen die minder hebben» in te zetten om de kloof tussen kinderen met een bevoorrechte en achtergestelde sociaaleconomische achtergrond te overbruggen. U heeft terecht de rol naar voren gebracht die de school moet spelen, die 'in armere milieus soms het enige is dat vooruitgang kan veroorzaken'. Deze kinderen, zo stelt u, 'hebben speciale ondersteuning nodig als het gezin niet kan helpen bij het schoolwerk'. Ik geef u daarin helemaal gelijk, en daarom ben ik voorstander van de richtlijnen die de minister in deze bijzondere periode heeft afgekondigd. Zonder deze maatregelen zullen de hiaten in kennis bij de kinderen waarschijnlijk aanzienlijk groter worden.

Wist u dat veel leerlingen geen toegang hebben tot een computer?

Bent u zich bewust van de realiteit op de werkvloer? Wist u dat veel leerlingen geen toegang hebben tot een computer? Wist u dat veel leerlingen niet de mogelijkheid hebben om zichzelf te isoleren om in vrede het gevraagde werk te doen? Wist je dat veel leerlingen niet geholpen kunnen worden door hun ouders die niet lang naar school zijn geweest, die de instructies van de leerkracht niet begrijpen, die werken essentiële sectoren in deze pandemie-tijden, die zich zorgen maken over een zeer preciaire werksituatie en zich afvragen hoe ze het zullen redden om te overleven met een kleine werkloosheidsuitkering of sociale bijstand?

Al deze kinderen, zoals u terecht opmerkt, «hebben school nodig om samen te werken», om «te genieten van persoonlijk contact met hun leraar». Het is dus op school dat ze de nodige hulp vinden en niet achter een computer. Het is op school dat ze het huiswerk kunnen doen waar hun leraar om vraagt. Er is geen sprake van het schrappen van de taken zoals u verklaart, maar van het internaliseren ervan op school, eens de situatie genormaliseerd is, om de achterstand niet te vergroten.

In deze tijden van opsluiting willen wij, leraren, onze leerlingen niet in de steek te laten. We proberen met hen in contact te blijven, we vragen hen hoe het gaat, we proberen de onderwijscontinuïteit te waarborgen met respect voor de ministeriële omzendbrief. We wisselen ideeën, werkdocumenten uit, net zoals we

deden vóór deze pandemie.

We realiseren ons ook dat e-learning niet altijd volstaat. Technologie kan zeker nieuwe mogelijkheden bieden, maar in deze tijden van opsluiting hebben we te maken met een noodsituatie: zorgen voor continuïteit in het onderwijs en contact onderhouden met onze studenten. Het afstandsonderwijs dat u voorstaat, moet volgens mij een educatief instrument blijven naast alle andere, en niet het universele wondermiddel worden! Het debat verdient het om te worden geopend, eens de rust is weergekeerd.

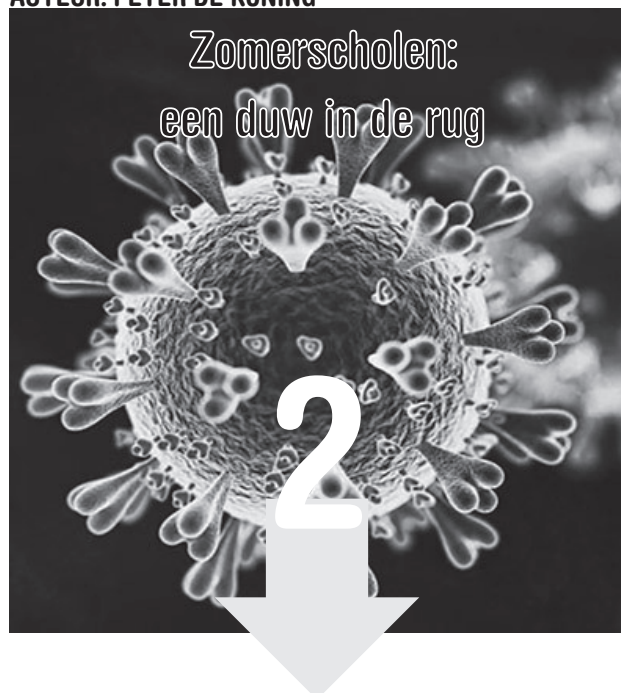
Wij, leraren, zijn voorstander van een school die alle leerlingen, ongeacht hun sociaaleconomische achtergrond, uitdagend onderwijs biedt en iedereen dezelfde kansen biedt om te leren. Het staat vast dat we een crisis veel gemakkelijker kunnen beheersen in een samenleving met betere arbeidsomstandigheden en een democratische school met minder ongelijkheid tussen leerlingen. Helaas, zoals u zei, op onze school «heeft meer dan driekwart van de studenten met een bescheiden achtergrond een achterstand op school». Het is daarom belangrijk dat maatregelen worden genomen om de ongelijkheden in deze tijden van opsluiting niet te vergroten.

Dit opiniestuk verscheen (in het Frans) in La Libre Belgique

John Rizzo
Jean Hindriks

AUTEUR: PETER DE KONING

Zijn de zomerscholen, door minister Weyts met veel aplomb gelanceerd, een goede zaak? Met andere woorden, kunnen ze effectief helpen om de leerlingen met een achterstand, al dan niet opgelopen door de coronasituatie, te doen bijbenen? Ja, dat kunnen ze zeker, als we erin slagen de leerlingen die het echt nodig hebben eraan te laten deelnemen.

Begin er dus mee, zoals Ides Nicaise suggereert, om deze extra leertijd geen “zomerschool” te noemen, maar een “zomerkamp”.⁽¹⁾ Beperk het programma niet tot droge leerstof, maar meng er sport en cultuur door. Ga mee de moestuin onderhouden. Breng de buurt de school binnen, in de vorm van sociale en jeugdorganisaties. Zorg ervoor dat het Nederlands van de taalzwakkere leerlingen een boost krijgt. Doe alles wat kan helpen om de kernmissie van de zomerschool, het versterken van de achterblijvers, te ondersteunen.

Succesfactoren

In een onlangs opnieuw gepubliceerd artikel ging ik twee jaar geleden in op de zegeningen van de zomerschool.⁽²⁾ Uit Nederlands onderzoek bleek de motivatie van de leerlingen een cruciale succesfactor te zijn. “Er is de extra kans die ze krijgen. De extra aandacht in een kleinere groep en een rustiger omgeving. Het maatwerk in functie van de leerling. Die factoren leiden tot een andere relatie met de leerkracht en hebben een gunstige invloed op het zelfvertrouwen van de leerlingen. Doordat de focus helemaal op één (of een paar) vakken ligt, en de leerstof reeds gezien

is en dus herhaald wordt, zullen de leerlingen de leerstof sneller begrijpen.”⁽³⁾

Al deze elementen leiden tot een betere focus en concentratie. Ook het feit dat in Nederland de docent dikwijls tot een externe organisatie behoort, leidt tot een andere en meer effectieve benadering van de leerstof. Met als uiteindelijk resultaat dat 80% van de deelnemende leerlingen alsnog slaagt en overgaat naar het volgende jaar.

Is het haalbaar?

Wat ons brengt tot de zwakke punten van de zomerschool. In de eerste plaats zit deelname er enkel in voor wie dreigt te zullen blijven zitten. Bovendien kan deelname nooit verplicht zijn, ze kan enkel op vrijwillige basis. De kans dat je er niet slaagt je zwakke en kwetsbare leerlingen naar de zomerschool te krijgen is reëel. Het kan niet de bedoeling zijn om met de zomerschool gratis bijles te organiseren voor de leerlingen die het niet echt nodig hebben. Dan zijn er de leerkrachten die menen dat een deelname aan de zomerschool leerlingen zou kunnen stigmatiseren. Hen verwijs ik graag naar de passage hierboven in verband met de nomenclatuur.

Een in Nederland veelgehoorde klacht betrof het chaotische verloop van de zomerscholen. Leerlingen moeten worden geselecteerd en gemotiveerd om deel te nemen. Docenten moeten worden gevonden, intern of extern. Organisaties moeten worden aangesproken. Een planning moet worden opgesteld. Materiaal moet worden ingezameld (dit laatste bleek in veel gevallen een heikel punt). Een goede en tijdige voorbereiding en de aanstelling van een coördinator zijn dus van cruciaal belang.

e vrees bestaat dat zomerscholen niet haalbaar zijn, nu scholen extra belast worden als gevolg van de coronacrisis. Die vrees lijkt mij niet onterecht. Veel leerkrachten zitten op hun spreekwoordelijke tandvlees. De aanvankelijke omschakeling naar het online lesgeven heeft veel geleverd, ook tijdens de paasvakantie. Het is gevolgd door het lesgeven aan de eerste schoolgangers, met alle ontregelende regeltjes die daarbij horen. Dat lesgeven wordt begin juni uitgebreid naar nieuwe groepen. Daar gaan we dan het laagje van de zomerscholen nog eens bovenop leggen. Ik acht het niet onwaarschijnlijk dat dit voor veel directies en leerkrachten de druppel te veel is. Het bestaan van een voldoende groot draagvlak binnen de school is uiteraard een noodzakelijke voorwaarde om de zomerschool tot een goed einde te brengen.

Voor alle duidelijkheid: met dit pleidooi voor de zomerscholen wil ik op geen enkele manier oproepen

tot een uitholling of afbouw van de vakantieregeling voor leerkrachten. Het kan nooit de bedoeling zijn om leerkrachten systematisch gratis te laten werken tijdens de grote vakantie. Doceren in de zomerschool kan enkel op vrijwillige basis en bij voorkeur tegen vergoeding, zoals in Nederland.

Deel van een groter geheel

Zijn de zomerscholen een wondermiddel? Helemaal niet. Het moet duidelijk zijn dat ze slechts een klein deel van de oplossing zijn. Ze moeten deel uitmaken van een groter geheel dat de zwaksten in ons onderwijs naar een hoger niveau tilt. Ze zijn een van de hulpmiddelen om ook aan wie zich dat niet kan permitteren bijles te geven. Ik verwijs hierbij graag naar het inhaalplan van - alweer - Ides Nicaise.

En nu het goede nieuws uit Borgerhout. Ook onze school, IMS Sint-Agnes, gaat een zomerkamp organiseren. Uit een enquête georganiseerd door PEP blijkt dat hiervoor onder de leerlingen van onze school wel degelijk interesse bestaat. Ze gaven aan dat ze vooral voor de algemene vakken zoals wiskunde en Nederlands ondersteuning verwachten. Ook leerkrachten melden zich spontaan aan om mee te werken. Subsidies om in de periode van de zomerschool leuke dingen te doen zijn in aanvraag. De school heeft er, temidden van alle coronaturbulentie, zin in.

1) <http://www.skolo.org/nl/2020/05/07/ides-nicaise-stelt-veerkrachtplan-voor-het-vlaams-onderwijs-in-de-komende-jaren-voor/>

2) <http://www.skolo.org/nl/2020/04/07/zomerscholen-democratische-bijles/>

3) Haelermans C., Ghysels J., Monfrance M., Rud I., Groot W. "Procesevaluatie lentescholen. Effectonderzoek lente- en zomerscholen 2016". Top Institute for Evidence-based Education Research (TIER), Universiteit Maastricht, 2017, p. 56 en 72. De resultaten van deze studie werden bevestigd door opvolgsonderzoek in 2018.

Ben Weyts

**AUTEURS: JOKE WECKESSER, PETER DE KONING
EN KATRIEN GOETSCHALCKX**

Een wereldwijde pandemie, duizenden doden, scholen die dicht blijven, leerlingen die recht hebben op het beste wat hun leerkracht hen kan geven. Maar ook het leven in je eigen gezin, de aanpassing in het werk en de bezorgdheid om veilig opnieuw van start te gaan.

Leerkrachten stonden en staan in de spits, naast de zorgsector en de andere essentiële sectoren. De ervaring die ze in deze periode opdeden is belangrijk om een eventuele tweede golf van het virus de baas te kunnen. Daarom vroegen we enkele leerkrachten om, bovenop hun drukke activiteiten, een dagboekje bij te houden. Peter en Joke waren aan het begin van de crisis op internationale cursus, uitgerekend in Noord-Italië. Katrien was in Antwerpen, en toont ons hoe ze van lerares-voor-de-klas schakelde naar lerares-op-afstand.

Peter en Joke in Bologna

Zondag 23 februari

Peter

Met collega Joke vertrek ik vanop Zaventem naar Bologna, om daar een week lang een internationale cursus “Bullying at school” te volgen. Op het tarmac waait het tegen stormachtige snelheden. Boven de Alpen verdwijnen de wolken. Met de wind in de rug komt het Gardameer al na minder dan een uur in zicht, waarna het kleine vliegtuig van Brussels Airlines met een oostwaartse bocht de afdaling inzet.

Aan de check-out worden we, zoals in het vliegtuig al was aangekondigd, opgewacht door gezondheidswerkers in een rood pak en met mondkmaskers. Wat ze zeggen is nauwelijks verstaanbaar, maar het is duidelijk dat ze onze temperatuur willen meten. Die blijkt binnen aanvaardbare grenzen te liggen. Twintig meter verder nemen we foto’s voor het thuisfront. “Wat gaan ze doen als iemand koorts heeft?” vraagt Joke.

Voor de module “Bullying” krijgen we gezelschap van collega’s uit Polen en Roemenië. In de late namiddag krijgen we een uitgebreide rondleiding in het centrum van Bologna. Bij de “Due torri” maken we kennis met andere deelnemers uit Noorwegen en Slowakije. We vernemen dat de helft van de Roemeense delegatie al terug naar huis is vertrokken.

Maandag 24 februari

Joke

Nadat we horen dat enkele delegaties vertrokken, bellen we met onze directeur om hem op de hoogte te brengen van de situatie. We vermelden ook dat het programma aangepast werd, ook al omdat schoolbezoeken onmogelijk waren omdat de scholen gesloten bleven. We spraken af de aanbevelingen van zowel de lokale als Belgische overheid onmiddellijk te zullen opvolgen (en dus het reisadvies op de website van de FOD Buitenlandse Zaken regelmatig te raadplegen) en hem op de hoogte zouden houden van alle ontwikkelingen.

Peter

Tot mijn ontsteltenis zijn in Emilia-Romagna niet enkel de scholen gesloten, maar ook de zwembaden, waaronder het vlakbij gelegen zwembad in de Polisportiva Villaggio del Fanciullo. Op een A4 aan de ingang staat: “Vista l’ordinanza della Regione Emilia-Romagna l’impianto rimarra chiuso nella giornata di lunedì 24 Febbraio.” Een vriendelijke dame legt uit dat de sluiting voorlopig is, en dat men nog geen zicht heeft op een mogelijke heropening.

De organisatie laat ons weten dat de cursus gewoon doorgaat.

De Slovaakse Zenata meldt dat in de nabijgelegen Lidl mensen massaal aan het hamsteren slaan. In de COOP is daar weinig van te merken.

Dinsdag 25 februari

Joke

De meeste partnerscholen en/of –landen beslissen dat hun deelnemers de komende 14 dagen niet op school mogen verschijnen. Daarop raadplegen Peter en ik het advies van Epos, de organisatie die instaat voor de Erasmus+ projecten. Op hun website lezen

we dat er geen reden is tot terugkeer uit risicogebied, tenzij de cursus afgelast werd door de inrichtende organisatie of er een negatief reisadvies kwam van Buitenlandse Zaken.

Peter

Via een nota op het prikbord aan de ingang van het restaurant worden studenten uit het Noorden (Lombardije dus) vriendelijk verzocht om apart te eten in een afgesloten ruimte.

Een halve dag cursus en een bezoek aan Firenze. De stad is overvol. Aan de Porcellino, de Duomo en Nettuno gaat het toeristische gebeuren zijn normale gang. Alleen merk je in de groepen toeristen hier en daar een mondkapje op, in de eerste plaats bij Aziatische toeristen, die hier talrijk aanwezig zijn.

Woensdag 26 februari

Joke

Ik bel onze directeur opnieuw op en spreek af dat ook aan de arbeidsarts advies gevraagd zou worden. Duidelijke richtlijnen op papier van de deskundige arts lijken ons het meest raadzaam om te volgen. Niet alleen voor onszelf, maar minstens evenveel voor verontruste collega's of leerlingen. We brengen ook het hoofd van de Interne Dienst van KOBAMetropool op de hoogte.

Peter

Vanaf vandaag wordt de cursus in een verhoogd tempo afgewerkt, zodat een deel van de Roemenen vrijdag al naar huis kan vertrekken.

De Slovaakse deelnemers vertrekken 's avonds. De man van Zenata heeft voor haar een quarantaineverblijf ingericht in hun huis in aanbouw onwijd van Bratislava. Ze zal haar zoontje niet zien de komende twee weken.

Donderdag 27 februari

Peter

In tegenstelling tot de scholen, zijn de zwembaden in Emilia-Romagna terug open. Na de namiddagsessie exploreer ik het zwembad. Meerdere zwemklasjes met tieners bezetten de meeste banen. Het zwemmen gaat verbazend goed. In die mate dat ik bij een medezwemmer naar de lengte van het bad informeer (25 meter). Het blijft bij die ene keer.

Daar zit de toegangsprijs van 13 euro ook voor iets tussen.

Joke

IDewe meldt dat Peter en ik maandag gewoon terug mogen naar het werk (gelukkig maar). Enkel perso-

neel dat met risicogroepen werkt, wordt gevraagd 14 dagen thuis te blijven. We geven beiden les in de richting Verzorging maar hebben geen uren stagebegeleiding of werkplekleren in een woonzorgcentrum, dus dat stelt geen probleem.

Vrijdag 28 februari

Peter

's Middags wordt de cursus met een kort plechtig moment afgesloten. Nog een kwart van de Roemeense delegatie vertrekt vroeger dan voorzien. Zijn de Belgen dan toch de dappersten aller Europeeërs? Vroeger vertrekken is sowieso geen optie: alle terugvluchten zijn volgeboekt of peperduur. Het consigne van de hoofdpreventieadviseur van de scholengroep is al de hele week hetzelfde: volg de instructies van de overheid. Wat we scrupuleus doen.

Met Camilia trekken we de heuvels ten zuiden van Bologna in. Een schuchtere lentezon verwarmt ons terwijl we de slopen oplopen. Het duurt even voor we het gezochte GR-pad kruisen, op een zonnige grasweide waar groepen studenten verwijlen met een weids uitzicht op de stad.

Met het akkoord van de organisatoren ontsnappen we die avond aan het studentenrestaurant en nemen de dagmenu in een buurtrestaurant dat afgeladen vol zit.

Zaterdag 29 februari

Peter

In een bijna lege trein reizen we met Camilia naar het oostelijk gelegen Ravenna. Onder een waterige zon bezoeken we de monumenten van de oude Romeinse hoofdstad. Aan de buitenkant welteverstaan, want alle monumenten en musea zijn gesloten. Alleen de Basilica Di San Francesco is open. En, niet te vergeten, het lokale shopping center, de "mercato coperto". De bediende van de toeristische dienst legt ons geduldig uit waar we, buiten het centrum, mozaïeken kunnen bekijken. Lunch hebben we, samen met één andere verdwaalde Italiaanse familie, in een klein vegetarisch restaurant in een straatje achteraf. Van de sangiovese ben ik niet wild.

De taxichauffeur die ons naar de luchthaven brengt spreekt een mondje Engels. Maar vooral Italiaans. Ieder jaar vallen er in Italië duizenden doden door de griep. Hij vraagt zich af waarom over dit virus dan zo'n heisa wordt gemaakt.

Joke

Kortom, we namen deel aan het Erasmus+ programma en genoten in onze vrije tijd op een waakzame manier van wat Italië ons op cultureel en gastrono-

misch gebied te bieden had. Al was het natuurlijk doodjammer dat de gepande schoolbezoeken niet konden plaatsvinden door de schoolsluiting.

Katrien in Antwerpen

Donderdag 12 maart 2020

De keukenrol en busjes ontsmettende zeep staan klaar; elke leerkracht die het eerste uur les heeft moet aan de leerlingen vragen hun handen te wassen wanneer ze de klas binnenkomen.

De sfeer is dubbel. We doen er wat lacherig over maar ergens bekruipt ons toch een vreemd gevoel. Het komt nu heel dichtbij en heeft een directe impact op ons.

Als stagebegeleider moesten we al elke dag contact opnemen met de stageplaats om na te gaan of onze leerlingen nog stage mogen lopen in de kinderdagverblijven en rusthuizen. Stagebegeleiders mogen al enkele dagen niet meer binnen in de rusthuizen. In kinderdagverblijven zijn er geen speciale regels.

Vrijdag 13 maart 2020

Een lesvrije dag voor mij. De telefoon gaat om 10u: een collega met de boodschap dat alle stages stoppen om 12u en dat de leerlingen naar school moeten komen voor verdere informatie. De scholen sluiten tot de paasvakantie.

Zondag 15 maart 2020

Ik wil dat de leerlingen aan de slag kunnen blijven als de scholen gesloten zijn en stuur alvast een taak door voor de eerste week. De taak gaat over een beeldfragment dat we gedeeltelijk samen in de klas hebben gezien. Via een weblink kunnen ze het fragment volledig bekijken waarna ze enkele voorbeelden moeten noteren van pedagogisch handelen.

Dinsdag 17 maart 2020

Het is duidelijk dat mijn taak niet de enige is die werd opgegeven. Al snel komen er signalen van leerlingen die langs allerlei kanalen taken en opdrachten krijgen. Er komen snel instructies van de school: 2 keer per week worden er taken opgegeven via Smartschool, de deadlines worden per taak vastgelegd.

Samen met mijn parallelcollega richten we ook een groepje op voor ons vak via WhatsApp. We voegen alle leerlingen van 5 verzorging toe. Tegen 's avonds begint het al te lijken op een echt klaslokaal zonder leerkracht; ongeveer 150 berichten over de meest uiteenlopende onderwerpen, in de meest uiteenlopende talen en met de emoticons waar ik het bestaan nog niet van kende. Hoewel het een geweldige eye-opener is in hun manier van communiceren besluit ik de groep te sluiten. Onze dochter van 5 jaar heeft

40°C koorts en ik zie het niet zitten om ook nog een WhatsAppgroep te modereren.

Veel samen thuis zijn met de kinderen is ook echt wel fijn.

Woensdag 18 maart 2020

Ik bel alle leerlingen van mijn klas op. 5 leerlingen kan ik niet bereiken, bij hen spreek ik iets in op voicemail. De leerlingen die ik aan de lijn krijg zijn blij met en erg dankbaar voor het telefoontje.

Donderdag 19 maart 2020

Ondertussen heb ik een groepje gemaakt in WhatsApp voor de leerlingen van wie ik klastitularis ben. Dit werkt veel beter: al snel worden er vragen gesteld over de opgegeven taken.

Vrijdag 20 maart 2020

Ben met een collega gaan joggen. Steeds 2m afstand proberen te houden. Zij gaat als vrijwilliger mondmaskers stikken. Dat bewonder ik.

Een aantal leerlingen durven niet buiten te komen. De meeste voelen wel dat we verbonden proberen te blijven en waarderen dit zeker.

Dinsdag 24 maart 2020

Eerste poging tot een sessie van Smartschool live. Om 13u heb ik afgesproken met de leerlingen van 'mijn' klas. Een 3-tal leerlingen proberen zich aan te melden maar hebben problemen met verbinding, microfoon, video. Via de app van Smartschool kan je het icoontje om live te gaan niet zien waardoor veel leerlingen de weg niet vinden. De eerste sessie is dus geen succes. Wel belanden we via WhatsApp in een soort van carousel. Je kan met 4 tegelijk bellen, we zien elkaar allemaal. 1 leerling haakt af en er komt een nieuwe bij. Iedereen vindt het best leuk. Ik zie veel leerlingen net wakker worden.

Woensdag 25 maart 2020

Vandaag taken verbeterd via Smartschool en een uitdaging via WhatsApp naar de leerlingen gestuurd. Sommige leerlingen hebben we nog altijd niet kunnen bereiken. Mijn eigen Stien en Floris doen goed hun schooloefeningen. Ze krijgen elke week nieuwe opdrachten die we kunnen ophalen aan de schoolpoort. Veel tijd gaat naar hen. Wat fijn is, onze band wordt echt wel sterker. Maar het kost ook veel energie, thuiswerk combineren met kinderen, en die dan ook nog thuis wat bij proberen te leren is niet zo simpel. Ben Weyts kondigt laptops aan voor leerlingen die er geen hebben en zegt dat er nieuwe leerstof mag komen om de leerlingen gemotiveerd te houden. De laptops vind ik echt een broodnodig initiatief. De onderwijkskloof die sowieso al bestaat bij ons wordt door deze situatie nog groter en dieper.

Vrijdag 27 maart 2020

Feedback gegeven op taken op Smartschool, wat berichtjes gestuurd en gewhatsappt met leerlingen. Collega Peter maakt zich zorgen over de leerlingen die werken als jobstudent in woonzorgcentra: zijn zij voldoende beschermd?

Maandag 30 maart 2020

Ik speel coronaexpress: met de fiets breng ik takenbundels op papier rond en steek ze in de bus bij leerlingen. Leuk werk.

Dinsdag 31 maart 2020

Ik probeer live te gaan met een klas, maar er zijn veel netwerkproblemen en gaan leerlingen. Een bericht zetten in de Whatsapp groep van de klas is onvoldoende om leerlingen te motiveren.

In de namiddag hebben we vergadering via Smartschool live. Ook weer veel netwerkproblemen waardoor ik de helft mis, zeer vervelend.

's Avonds breng ik nog enkele taken rond met de fiets. Ik krijg via Whatsapp bedankjes van de leerlingen die de taken in de bus krijgen. Heerlijk.

Donderdag 2 april 2020

Vandaag weer een live sessie met leerlingen, weer maar enkelen.

's Avonds log ik ook in voor de live sessie van een collega, zij heeft elke leerling ervoor opgebeld en dat heeft blijkbaar succes.

Onder collega's is er veel discussie over de deadlines van de taken: een exacte datum in de vakantie of na de vakantie? Wat met de leerlingen die taken op papier maken? Ondertussen stond mijn zoon van 4 de hele tijd aan mijn bureau: hij wou spelen en begreep niet waarom wij maar altijd moeten werken. Een frustrerende dag.

Vrijdag 3 april 2020

Overleg over de klassenraad via Smartschool live met mijn co-klastitularis. Dit werkt prima en is heel fijn. Ik sluit af en heb toch een beetje een vakantiegevoel. De komende dagen plan ik niets voor school. Tot komende dinsdag, dan hebben we een vergadering van onze eenheid via Smartschool.

Wat nog in mijn hoofd blijft hangen: digitale lessen voorbereiden voor na de vakantie en een overzicht van de leerplandoelstellingen per jaar.

Zondag 5 april

Videogesprek met een leerling, ze heeft vragen over de taken die ze moet maken. Ik ben blij haar te zien.

Maandag 6 april

Via WhatsApp berichten van een leerling over de taken. Ik bel haar even op. Ze excuseert zich 10 keer voor het storen. Ze heeft een computer kunnen lenen van een nicht en kan nu dus taken maken. Binnen enkele dagen moet ze deze teruggeven, haar nicht moet ook taken voor school maken.

Deze leerling probeert zich dagelijks bezig te houden met taken en hulp in het huishouden. Ze is nog niet buiten geweest. Het blijft me opvallen dat veel leerlingen helemaal niet buiten durven. Ik heb haar aangeraden toch eens buiten te gaan. Ze zegt dat ze eens kan gaan wandelen in het parkje tegenover haar huis. Verder een heerlijke dag met de kinderen gehad: heel de dag buiten gespeeld, gaan fietsen en wandelen in het fort van Wommelgem en boekjes gelezen. Ook nog wat taken verbeterd op Smartschool.

Maandag 13 april

We krijgen bericht dat de vergadering van het CPBW plaats zal vinden op vrijdag 17 maart via Smartschool in plaats van dinsdag 21 maart. Het geeft me een sprankeltje hoop: er zullen afspraken gemaakt worden over de heropstart van de school.

Onze kinderen hebben na een week echte vakantie nog eens oefeningen voor school gemaakt.

Verder ben ik wel in een sombere bui. Wat me heel verdrietig maakt is dat we niet samen zijn kunnen komen voor de 40e verjaardag van mijn broer op paasdag. Ondertussen weerklinken geluiden als: 'reizen tijdens de zomervakantie zullen niet door kunnen gaan' en 'generaties worden best pas terug gemengd als er een vaccin is'. Ik hoor het allemaal via via en weet niet hoe geloofwaardig het is.

De daling van het levensritme vind ik fantastisch, hoewel dat relatief is met 2 kleuters in huis, maar het ontbreken van familiebezoeken en sociaal contact valt me zwaar.

Ik moet mezelf blijven inprenten dat ik bij de gelukkigen ben en dat ik niet te klagen heb. Iedereen in mijn omgeving is gezond, wij hebben beiden werk en een huis met een tuin.

Dinsdag 14 april

Vanochtend schoolwerk met mijn kinderen gedaan, ging heel goed. Ze leren cijfers schrijven, puzzels knippen en plakken, doelhoven volgen, ... En ze vinden het erg leuk. Ze verdienen steeds een sticker, soms denken ze eraan, soms niet.

Daarna begonnen aan concrete voorbereidingen om na de vakantie online les te geven. In dit geval het aanpassen van een werkbundel om deze toegankelijk te maken voor afstandsonderwijs.

Verder nog wat verbeterd van de online opdrachten die leerlingen hebben ingestuurd.

Leerlingen sturen in de WhatsAppgroep zelf ook voorstellen om na de vakantie aan de slag te gaan.

Zo stuurde een leerling de app Zoom door. Het doet deugd om te zien dat leerlingen zo betrokken zijn en blijven.

Slecht nieuws in de late namiddag: een nonkel van mijn vrouw is uit het leven gestapt. Zijn vrouw is opgenomen in het ziekenhuis, maar hij mocht niet op bezoek.

Hij is in een kanaal gesprongen.

Als we het nieuws aan het kijken zijn, kijken de kinderen soms mee. Stien vroeg vandaag of alle mensen doodgaan. Ik heb gezegd van niet, dat er veel mensen ziek zijn maar dat de dokters er alles aan doen om zoveel mogelijk mensen te genezen. Ik vraag me welk beeld zij in hun hoofd hebben over de situatie.

Donderdag 16 april

Mijn collega heeft een onlineles voorbereid. Het is prachtig. Gelukkig vormen wij een geweldig team.

Terwijl ik probeer wat verbeterwerk zit te doen zitten mijn beide kinderen kaka te doen, eentje op het toilet beneden eentje op het toilet boven. Om de beurt ga ik hun billen afvegen. En zo wordt ik wat afgeleid van het werk.

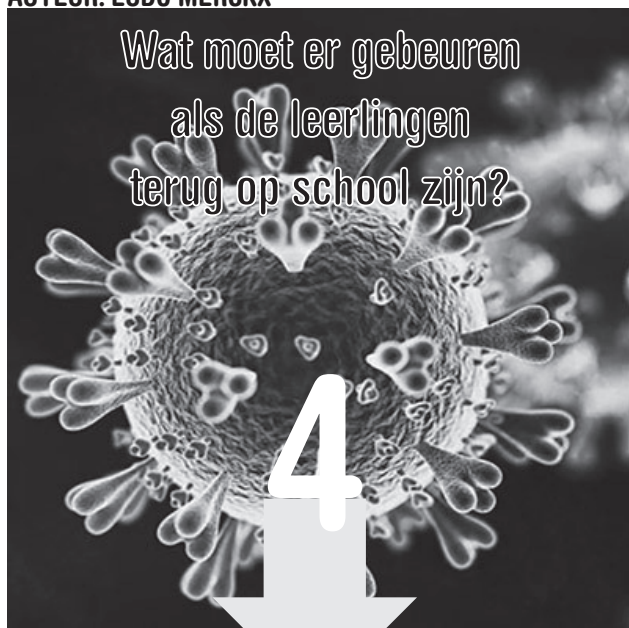
Op Smartschool is de activiteit ondertussen sterk toegenomen, er wordt veel gemaïld over leerplandoelstellingen en jaarplannen.

Voor morgen zijn er 2 vergaderingen vastgelegd: om 9u45 E-vergadering, om 11u CPBW en om 13u hebben we een livesessie met de leerlingen.

AUTEUR: LUDO MERCKX

Midden maart brak het schoolleven bruusk af. Nu de paasvakantie voorbij is, wordt het duidelijk dat we nog niet klaar zijn om de school te hervatten. Het terug naar school gaan zal afhankelijk zijn van de vraag of de nodige veiligheidsvoorwaarden voldaan zijn.

De uitzonderlijke toestand brengt ingrijpende veranderingen in het dagdagelijkse leven mee voor kinderen, voor hun ouders, voor de leerkrachten. Laat ons maar even 'out of the box' denken" over de verdere afwikkeling van het schooljaar.

Ambitie in de strijd tegen ongelijkheid

Iedereen beseft dat de coronacrisis in vele opzichten de maatschappelijke ongelijkheden nog maar eens uitdiepen. Onze ambitie in onderwijs en bij hervatting van de schooltijd, zal dan ook vooral gericht zijn in te zetten op het beperken van de opgelopen leerachterstand. Inzetten dus op de bestrijding van die achterstand als onderdeel van een strijd tegen maatschappelijke ongelijkheid die veel ruimer zal gevoerd moeten worden. Ook in andere geledingen van het maatschappelijk leven! De school alleen kan de ongelijkheid niet 'wegwerken', omdat dit verder reikt dan wat er in onderwijs kan. Onderwijs kan wel de ambitie hebben om het idee 'samen komen we er door' en 'we laten niemand in de steek' in praktijk te brengen, mét de leerkrachten, mét de ouders en mét de kinderen. Dat daarnaast ook werk moet gemaakt worden om onze economie en de doelen ervan te hertekenen, is zonneklaar. We hebben nood aan een sociaal-economisch model dat vertrekt van de noden

en behoeften van mens en natuur. Dat maakt de hele coronacrisis ook duidelijk. Sociale strijd zal daarin een belangrijke rol spelen, ook voor leerkrachten.

Wie maatschappelijk het zwakst staat heeft geen kans om in coronatijd thuis de schooltaken op te halen, op te volgen, af te werken, in gesprek te gaan met de school, kinderen thuis in een aparte ruimte te laten werken...

"We komen er samen door". Dat is zowat de slogan waarmee we dagdagelijks elkaar ondersteunen. Wel, bij de hervatting van het schoolleven zullen we dat even meenemen: de zorg voor elkaar en met elkaar. Dat stellen we even eerst centraal. Want deze coronacrisis raakt elk gezin diep. We gaan niet hervatten, zomaar alsof er niets aan de hand was, alsof iedereen met dezelfde wapens de coronaschoolstop bestreed. We willen samen vooruit gaan met de groep. We willen niemand achterlaten. We steunen mekaar daarin en stoppen even met de school'wedstrijd', de individuele afvalrace zonder om te kijken.

Die ambitie is meteen een pleidooi voor een bijsturing van de leerdoelen : de sociale competenties waaronder de betrokkenheid op elkaar, het medeleven en medevoelen met elkaar, het zich dienstbaar maken voor elkaar moet hoog op de agenda staan en hebben we nodig om nu en in de toekomst als maatschappij te kunnen vooruitgaan. Het is geen verloren tijd om een slim kind in te zetten om anderen mee vooruit te helpen. Het vraagt inzet om pedagogische know-how te verwerven om dit uitdagend te maken voor zowel het haantje-de-voorstes als voor de tragere of zwakkere leerling. Maar die grondhouding van omgaan met elkaars kunnen, kennen of nog niet kunnen en nog niet kennen Dát aanleren en verwerven is een ongelooflijke aanwinst voor de toekomst. Ook in coronacrisis zien we dat 'het goede van de mensen' kan naar boven gehaald worden als er appél op gedaan wordt, als de structuren en doelen door eenieder kunnen gevat worden en eenieder ziet dat ze voor nuttige en aan onze behoeften beantwoordende noden aangewend worden. Wel, dat hoop ik ook voor ons onderwijs. Als we daarop inzetten, dan zullen ook alle verdelende, splitsende, discriminerende maatschappelijke fenomenen teruggedrongen worden. We leren ook eens 'achteruit kijken' of we niemand verliezen of we niemand vergeten! Dat is nieuw en hoopgevend. Als we terugkijken op het gemak waarmee men de ganse klimaatproblematiek - ondanks de alom gekende alarmsignalen en ondanks de onderbouwde wetenschappelijke waarschuwingen en de wereldwijde protesten opzij zette, dan is het nu de moment om te zeggen: DAT MOET ANDERS.

Grijp het leven

De scholen en leerkrachten kregen als richtlijn om nu - bij het verder 'thuisonderricht' na de paasvakantie - in te zetten op 'nieuwe leerstof'. Maar ..wat doen we straks als de kinderen terug op school komen?

Als we bij het hervatten van het schoolleven direct overgaan tot de orde van de dag met controle naar de taken, het verder afwerken en reflecteren op het geleverde thuiswerk, de bijsturing, de verwerking van de leerstof uit het handboek, ... dan vergeten we toch het allerbelangrijkste.

Het allerbelangrijkste lijkt me om te vertrekken daar waar het schoolleven abrupt stopte : bij de coronacrisis. Laat elk kind zijn verhaal doen en vertrek vanuit die gemeenschappelijke ervaringen. Bouw er op verder. Zorg dat leerlingen elkaar ondersteunen, werk aan het empathisch vermogen om voor elkaar te zorgen.

Verdieping en verbreding van kennis

Zet in op studiewerk dat scholen en leerkrachten kan helpen om inderdaad leerstof te putten uit de coronacrisis. Stoffeer hen.

Maak een plan, een grote 'routekaart' : wat is de feitelijke situatie met corona, wat zien we concreet door corona? Op alle domeinen, in alle vakgebieden zijn elementen te vinden om dat concreet in te vullen, inhoud te geven. Welke gevolgen zijn er in al die bijeengebrachte situaties te zien. Vul ze maar in. En wat zijn de onderliggende oorzaken bij elk van die domeinen? Ongetwijfeld is dit studiewerk nuttig om door te geven aan leerkrachten, om hen daarnaast bronnen aan te reiken, kennis en info te verzamelen die ze zich kunnen toe-eigenen en zo 'sterk onderbouwd' vanuit hun vak en in nauwe samenwerking met andere vakleerkrachten linken te ontdekken tussen vakken, verbanden te ontdekken.

Arbeid

Een theoretische kennis en theoretische inzichten kunnen ons helpen om leerstof zinvol te maken.

Ik wees reeds op de noodzaak om elk kind zijn verhaal te laten doen, zijn ervaring te laten verwerken. Maar ... persoonlijke ontplooiing hangt samen met sociale ontplooiing. Elke mens ontplooit in interactie met anderen en met de omgeving.

We zien overall mensen die mondklappers maken, voedselpakketten leveren, beschermingsschermen....

Het is vanzelfsprekend dat ook dit idee kan meegenomen worden in het leerproces en met de kinderen aan bod komt: "Wat kunnen wij realiseren, doen, maken, in elkaar steken om aan een nood te voldoen?". Ik zie al ouders met naaimachines naar de school trekken, aanleren hoe je daarmee werkt, mondklappers maken...

Maar, het kan best ook wat anders zijn. Betrek de kinderen en hoor ook bij hen wat ze een uitdaging vinden, een nuttig initiatief, een realisatie waar nood aan is en ja hoor, daar valt ook veel uit te leren...

Als we dan maskers maken in de klas (ik zou het me al zien doen in de lagere school!), dan kunnen we ook tonen hoe we door onze arbeid aan bepaalde behoeften en noden tegemoet komen. We presteren iets waar anderen baat bij hebben.

Na dat werkproces zou het een goede opstart zijn om met zijn allen bevraged naar de maatschappij te kijken : "Is alles wat er geproduceerd wordt ook nuttig? Waarom (niet)? Wie bepaalt wat er geproduceerd wordt? Wie zorgt voor de productie? Komt de meerwaarde van wat we produceren ook altijd terug naar degenen die producenten zijn? Waarom (niet)? Organiseren we dat allemaal op een juiste manier? Verdienen die arbeiders (materiële producten creëren, diensten produceren zoals verzorgers, pakjesbezorgers, vuilnisophalers, winkelbediendes...) niet net wat meer dan een 'applaus'? Ik denk dat er heel wat 'hersencelletjes' uit de winterslaap gehaald worden. Ik denk dat het mee mogen denken over arbeid, arbeidsproces, arbeidsverhoudingen, productie en toe-eigening een rijkdom is in de vorming van kinderen.

De 'gewone lessen'?

"We lopen achter", "We moeten inhalen"... Die te-rechte bezorgdheid weegt op leerkrachten.

Die druk kan zeker ook meespelen om bij de terugkeer naar de school kost wat kost de invulblaadjes, de werkboekjes enz .. af te werken. De druk vanuit de overheid is ook groot.

Als kinderen kans krijgen om hun gedachten te verwoorden, neer te pennen, ... zijn er vele kansen om aansluitend er spelling, grammatica, stijl enz bij te betrekken. Idem voor wiskunde. Met het maken van maskers zou ik ook al heel wat rekenproblemen zien opduiken (boekhouding, aankoop stof, meetwerk, ...). En ... aan motivatie zal het zeker niet ontbreken, want ... leerstof zal nuttig zijn. Onderschat niet wat mogelijk is.

Radicale voorzet

Stel dat de lagere scholen pas kunnen opstarten in juni. Denk je dan niet dat we beter de onderwijstijd compleet besteden aan wat ik voorstel, samen met de essentiële onderdelen van gewone lessen?

Als we nu eens herstarten in het volgende jaar met dezelfde klasgroep. We gebruiken de komende resterende schooltijd in de eerste plaats om wie achterop zat erbij te trekken. We geven tijd om de voorbije situatie en de nieuwe regels van afstand, van omgang, van doen en laten aan te leren, naast alle elementen van ambitie, kennis en algemene vorming. Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan.

AUTEUR: TINO DELABIE

Johanna Vandenbussche is leerkracht in een Gentse tso/bschool van het Gemeenschapsonderwijs. Ze geeft er PAV (project algemene vakken) in verschillende klassen van het vierde en vijfde jaar van het beroepsonderwijs.

Kun je alle leerlingen bereiken?

Het is niet evident om alle leerlingen mee te krijgen. Voor veel van mijn leerlingen zorgt de school voor structuur. Dit valt nu weg. Sommigen zitten 's nachts te gamen en slapen overdag. Hen online in de voormiddag bereiken is dan niet mogelijk.

Leerlingen die we niet bereiken worden opgebeld door de klastitularis of de leerlingenbegeleiding. We hebben een Excel-lijst met alle namen van alle leerlingen die we wekelijks moeten opvolgen. Bij elke leerling moeten we noteren of deze al of niet de taken maakt, of we hem hebben opgebeld, of we met de ouders hebben gesproken, hoe het ermee was enz. Een ganse administratie maar wel héél belangrijk om te kunnen uitvissen wie er niet meer mee is.

Hebben zij thuis een computer om online taken te maken?

Wij hebben veel kansarme leerlingen die thuis geen computer hebben. Zij laten mij weten dat ze geen taak online kunnen maken. Ik stuur hen een taak op via een bericht in Smartschool en zij openen die berichten met hun smartphone. Zo kunnen ze de taken bekijken en de oplossingen op de vragen invullen op een gewoon blad papier. Ze sturen daarvan een foto

door naar Smartschool via de smartphone. Normaal hebben al mijn leerlingen wel een smartphone. In de week van 4 mei zijn er op onze school 93 laptops toegekomen van het project dat minister Weyts ondersteunt. Deze laptops worden verdeeld aan leerlingen die lieten weten er geen te hebben.

Kun je aan preteaching doen?

Ik heb geprobeerd online les te geven maar ik bereikte er weinig leerlingen mee om de redenen die ik reeds vermeldde: geen computer of 's morgens nog niet wakker. Sommige leerlingen zijn snel ontmoedigd als iets niet lukt. Ik volg het advies van de directie om korte taken te geven die iedereen aan kan. Ik maak soms instructiefilmpjes die ik op Youtube zet. Het onderwijs dat ik nu aanbied is minder uitdagend dan in de klas. Ik krijg veel berichten "Ik versta dat niet" maar ook "Ik heb het lastig gehad. Ik zal het inhalen". Je voelt dat het persoonlijker wordt. Het is iets speciaals. Je belt ook met de ouders.

Meerdere van mijn leerlingen zijn ex-OKAN-ers. Ik heb leerlingen die voordien amper één jaar Nederlands hebben gevolgd. Een jongen uit Eritrea liet niets van zich horen. Ik ben zelf naar zijn appartement gegaan. Hij zei dat zijn telefoon niet meer werkte.

Vandaag (12 mei) zijn er twee leerlingen, één uit Afghanistan en een andere uit Eritrea afkomstig, naar mijn huis gekomen om samen taken te maken, op veilige afstand natuurlijk. We hebben van 14u tot 20u30 non-stop gewerkt. Ze hadden het allebei een beetje opgegeven omdat ze al helemaal achter zaten met hun taken en waarschijnlijk was de moed hen volledig in de schoenen gezakt. Nu zijn ze weer helemaal mee. Allebei ex-OKAN-leerlingen, die het zo nodig hebben dat je hen constant begeleidt. Dat online-leren is eigenlijk niets voor hen ...

Waarom is het onderwijs in de klas meer uitdagend?

Van de zes uren PAV zitten ze 2 uren in de computerklas. Ze krijgen dan opdrachten waarvoor ze de oplossing gedeeltelijk online opzoeken. Voor wiskunde moeten ze berekeningen maken aan de hand van de formules voor het volume van een kubus, balk, piramide, prisma. Zij zoeken op internet realistische voorbeelden van dergelijke volumes, bv een frigo. Zij berekenen dan hoeveel liter inhoud een bepaald type van frigo heeft. Elke leerling werkt aan een taak. Ik kan de opdracht meer of minder uitdagend maken en ik zie snel wie snel mee is en wie niet, maar ik moet wel vijf keer bij elke leerling langs gaan om te zorgen dat de taak tot een goed einde wordt gebracht. Met

het afstandslernen is die directe opvolging en feedback niet mogelijk.

Tellen de taken mee voor punten?

Ik zet mijn taken op punten maar er is met de directie afgesproken dat we deze punten enkel laten meetellen in positieve zin. Enkel de punten tot half maart zullen dus meetellen maar leerlingen die nu goed werken aan hun taken kunnen hun eindresultaat positief beïnvloeden. In het begin waren er leerlingen die overstelpt werden met taken of taken gemakkelijk lieten liggen. Na een tijdje haakten ze af. Wij bellen hen en eventueel hun ouders op. De ouders appreciëren dit en het helpt. Indien nodig worden leerlingen thuis opgezocht. Er zijn ook leerlingen die positief verrassen. Die zeggen "ik weet dat ik mij in de klas op sleeptouw laat nemen door andere leerlingen om niet op te letten" en nu steeds op tijd hun taken afwerken.

Hoe kijk je naar de heropening van de scholen?

Bij ons zullen wellicht enkel de zesde en zevende jaren nog les krijgen. De scholengroep heeft advies gegeven om dit schooljaar geen andere leerjaren meer te laten starten. De praktijkleerkrachten zijn erg begaan dat hun leerlingen veel praktijk missen. Als de leerlingen naar school komen, zal er vooral praktijk gegeven worden: elektriciteit, automechanica, vrachtwagenchauffeur, schilderen...

Ik zou liever herbeginnen met de lessen. Veel leerlingen zijn het beu thuis te zitten en willen graag terug naar school. Ze gaan heel veel missen. Eigenlijk is het toch ongelofelijk hoeveel meer werk het is, het online lesgeven. Dus ik verlang echt weer naar de normale lessen! Eigenlijk ben ik nu véél meer met school bezig dan tijdens een gewone schoolperiode.

AUTEUR: PETER DE KONING

Taal in tijden
van corona

Wat is uw coronasituatie?

President Macron verklaarde de **gezondheidsoorlog** aan de **onzichtbare vijand**. De **frontlinie** bevindt zich ter hoogte van ziekenhuizen en woonzorgcentra en zal zich dra uitbreiden naar de scholen. Wie meer wil weten over de strijd aan het front, stemt om 11 uur af op de radio voor de **bodycount**.

Een fietswinkel stuurt een nieuwsbrief met hoopvol nieuws van het **fietsfront**.

Met die **lockdown** komen de **coronakilootjes** er zienderogen bij.

Het woord **quarantaine** is afgeleid van het Franse **quarante**, veertig. Dit was vroeger het aantal dagen dat je in afzondering hoorde te gaan voor een besmettelijke ziekte.

Het woord **broeihaard** krijgt opnieuw zijn oorspronkelijke betekenis.

Wanneer politieagenten belaagd worden door **coronaspuwers**⁽¹⁾, dan komt het **bioresponsteam** in actie.

Anderen worden dan weer geplaagd door **hoestschaamte**.

Tweedeverblijvers zijn een veel geplaagde mensensoort die extra hard lijden onder de coronacrisis en veel begrip en ondersteuning nodig hebben.

Op de radio hoorde ik iemand de toename van **huishoudelijk geweld** betreuren. Dit is een vorm van geweld waarbij partners elkaar bekogelen met diverse groenten, potten en pannen, en kookboeken van (schrappen wat niet past) Jeroen Meus / Yotam Ottolenghi.

Heel wat mensen blijven nu op hun **huidhonger** zitten en daar kan geen **coronababbel** iets aan verhelpen.

Intussen hebben we onze **patiënt** nul nog altijd niet gevonden.

Stop de **maskermaffia!**

Nieuw spreekwoord: de beste **virologen** staan op HLN.

Luister niet naar die **toogviroloog!**

Een groot aantal knuffelberen is verzeild geraakt in een wijd vertakt circuit van **berenraamprostitutie**.

In deze **thuisblijfsamenleving** wordt de **digitale kloof** dagelijks breder en groeit de kansengelijkheid. [Dit is niet grappig bedoeld.]

Als je moe bent van het **videovergaderen**, gaan we op **raambezoek** bij oma!

Uit een verslag: "Maandag worden de **Ben Weyts-laptops** geleverd tussen 8u en 17u."

Op 20 april gaat de **pre-teaching** van start. Dit is een vorm van lesgeven die leidt tot het pre-memoriseren van nieuwe leerstof. Het VRT-nieuws heeft hiervoor de term **aanloopteren** gemunt.

Wees een hoffelijk en voorkomend **gastheer**, zelfs indien uw gast ongenood is en de vorm heeft van een (corona)virus.

We leven alweer een tijdje in de **anderhalvemeter-economie**.

En tot slot: pluk de coronadag!

¹⁾In Noord-Brabant heten die coronatuffers.

HUISWERK: VERDER KIJKEN DAN DE PRO'S EN CONTRA'S

AUTEUR: OLIVIER MOTTINT

Het opschorten van de lessen als gevolg van de Covid-19 epidemie doet de discussie over huiswerk weer opblazen. Sommigen zien “huiswerk” als een essentieel middel om een zekere pedagogische continuïteit te verzekeren. Anderen zijn veel terughoudender, huiswerk draagt volgens hen bij tot het creëren van de sociale ongelijkheid die zo kenmerkend is voor ons onderwijssysteem. In de gezondheids-crisis die we doormaken doet elk schoolteam ongetwijfeld alles wat het kan. Leerkrachten willen in deze noodsituatie met een zeer beperkte keuze aan alternatieven het beste halen uit de lockdowntaken en de impact van de schorsing van de lessen op het leren van de leerlingen verminderen. De uitzonderlijke context en het onverwachte karakter van deze crisis herdefiniëren het debat over huiswerk: uitzonderlijke omstandigheden vragen om uitzonderlijke maatregelen en wat in deze uitzonderlijke situatie gepast is, hoeft dat niet per se te zijn in normale tijden. Niets weerhoudt ons er echter van deze gelegenheid aan te grijpen om de verschillende standpunten die

in dit debat gewoonlijk naar voren komen, samen te vatten, en met een voorstel te komen dat ambitie en sociale gelijkheid combineert.

Argumenten tegen huiswerk

Centraal in de argumentatie van de tegenstanders van huiswerk staat de idee dat huiswerk bijdraagt tot de ongelijkheid in het onderwijs. We kunnen hen geen ongelijk geven. Het is duidelijk dat een deel van het leerproces mee naar huis geven, betekent dat leerlingen in ongelijke omstandigheden worden geplaatst, aangezien ze in hun gezinsomgeving niet allemaal dezelfde begeleiding of middelen hebben. Dat is des te problematischer omdat de opdrachten kunnen gaan over doorslaggevende aspecten van het leren, zoals het automatiseren van vaardigheden, het memoriseren van kennis of, nog gevaarlijker, het “bijwerken” van begrippen die in de klas slecht verwerkt zijn. Een ander verwijt is dat huiswerk een inbreuk betekent op het buitenschoolse leven van leerlingen, waardoor ze minder tijd kunnen besteden aan ontspanning, spel, familie en vrienden, vrije tijd, culturele en sportieve activiteiten, enzovoort. Huiswerk wordt ook met de vinger gewezen omdat het een bron van conflict kan zijn in het gezin, tussen de ongeduldige ouder en het kind dat tegenspuutert of er gewoonweg niet in slaagt zijn huiswerk te maken en door de

hulpeloze ouder wordt uitgescholden. De relevantie van deze argumenten, die zowel betrekking hebben op de ongelijkheden in het onderwijs als op het welzijn van leerlingen en gezinnen, verklaart waarom een aanzienlijk deel van de onderwijsactivisten, deskundigen en organisaties die opkomen voor de rechten van het kind en de belangen van gezinnen, ernstige bedenkingen uiten over huiswerk en eisen dat het zeer stevig wordt beperkt - zo niet afgeschaft. Het zijn deze argumenten die bijna twintig jaar geleden in Franstalig België hebben geleid tot een omzendbrief van minister Nolle die het huiswerk strenger reguleert.

Argumenten voor huiswerk

Tegenover bovengenoemde sterke argumenten kan het verrassend lijken dat er nog steeds “voorstanders” van huiswerk zijn, en niet weinig, met name onder de leraars. Deze vele leraren - ongetwijfeld de overgrote meerderheid - die zo gehecht zijn aan huiswerk, zijn zij dan heimelijk voorstanders van de sociale ongelijkheid? Of zijn zij slinkse individuen die leerlingen hun buitenschoolse activiteiten niet gunnen en ruzie willen stoken in het gezin? Zeker niet.

Misschien zijn ze gewoon reactionair, “bestand tegen verandering”, en bijten ze zich vast in de traditionele kenmerken van het schoolsysteem, waarin huiswerk prominent aanwezig was? Volgens Draelants (2018) is het een simplistische en spijtige fout om alle tegenstand van leraren toe te schrijven aan hun vermeende “verzet tegen verandering”, waardoor hun “lekenkenis” en pragmatische argumenten ook niet serieus worden genomen.

We moeten ons dus ernstige vragen stellen over de educatieve voordelen die leraren terecht of ten onrechte en min of meer intuïtief aan huiswerk toeschrijven. Voor veel leraars betekent huiswerk de verlossende uitbreiding van de leertijd, de besparing van extra tijd die zij nodig achten om de leerlingen zo goed mogelijk alle leerstof in het curriculum te doen beheersen (zie bijvoorbeeld Poncelet & al., 2001).

Dit argument is duidelijk niet onbelangrijk: onderzoek (Bloom, 1974; Borg, 1980; Carroll, 1963 ; Slavin, 1987) toont niet verrassend aan dat tijd een sleutelfactor is in de beheersing van de kennis; huiswerkopdrachten bijvoorbeeld kunnen thuis “overlearning” mogelijk maken, wat het lange termijn memoriseren bevordert. Wat men ook van dit argument vindt, het toont aan dat de kwestie van het huiswerk verband houdt met de kwestie van de tijd die aan het leren op school wordt besteed. Het zou dan ook goed zijn

als elk voorstel om huiswerk af te schaffen de facto gepaard ging met een compenserende maatregel die erin bestaat de schooltijd te verlengen. Sommige leerkrachten proberen met huiswerk er ook voor te zorgen dat de ouders hun kinderen een individuele begeleiding geven die een aanvulling vormt op de begeleiding in de klas. Natuurlijk zijn deze leraars wel degelijk van mening dat de klas de beste plek is om te leren, maar gezien de grote omvang van sommige klassen, met soms heel wat leerlingen met leerproblemen (geen uitzondering in ons schoolsysteem met zijn groot aantal “getto-scholen”), groeit hun taak hen over het hoofd en wordt het onmogelijk om elke leerling zo veel als nodig te helpen. De leraar heeft dan geen andere keuze dan “op de familie te rekenen” om een “helpende hand” te bieden. Het feit dat leerkrachten zo aan huiswerk vasthouden heeft dus misschien te maken met de onvoldoende omkadering (in ieder geval in de eerste schooljaren) en het gebrek aan sociale mix.

Als de klassen kleiner en meer sociaal gemengd zouden zijn, zouden de leerkrachten die momenteel met de meest uitdagende klassen te maken hebben, zich waarschijnlijk minder overweldigd voelen, en zouden ze waarschijnlijk minder behoefte hebben aan het “uitbesteden” van een deel van de geïndividualiseerde begeleiding aan de ouders. In die zin is het experiment dat Garcia & Oller (2015) in Frankrijk hebben uitgevoerd met het leren lezen op scholen in volkswijken interessant. In het initiatief van deze twee sociologen heeft het pedagogische team precieze “technieken” aan de ouders doorgegeven, zodat zij het leren lezen thuis concreet konden begeleiden.

Ze merkten vervolgens op dat deze steun van de ouders een waardevol instrument kon worden om de leesvaardigheid van kinderen in moeilijkheden te ondersteunen. Ondanks de kwaliteiten van het initiatief, moet men zich de vraag stellen of het rechtvaardig is om ouders een beslissend deel van de verantwoordelijkheid voor het leren op school op zich te laten nemen. Een alternatief zou zijn om ouders wegwijs te maken in de begeleiding van het maken van huiswerk (dat kan minder kwaad ...).

Ook al worden ze door de leerkrachten vertrouwd gemaakt met “huiswerkondersteunende technieken”, toch zullen ouders die het verst van de schoolcultuur af staan het moeilijk vinden om hun kinderen effectief te helpen. De ervaring van Garcia & Oller leert dus vooral dat het gebrek aan sociale mix en de zwakte van de begeleiding (een te hoge leerling/leraar-verhouding) deze familie “ondersteunende pedagogie” noodzakelijk kan maken, wat de leraar hoopt te bereiken door huiswerk en lessen. Als leerkrachten hun neiging om hun leerlingen huiswerk te geven willen

beperken, lijkt het daarom noodzakelijk om in de eerste plaats de omvang van de klassen te verminderen en ervoor te zorgen dat de scholen gemengd zijn, zodat ze elk van hun leerlingen beter kunnen ondersteunen, en de steun van de ouders bij het leren niet meer nodig is.

Het onderzoek (Cooper & al., 2006; Marzano & Pickering, 2007) naar de meerwaarde van huiswerk in termen van academisch leren versterkt de argumenten ten gunste van huiswerk. Ja, huiswerk is zeer gunstig voor studenten, mits het zich richt op zeer duidelijk omschreven en afgebakende taken binnen het bereik van de studenten en niet langer dan een redelijke hoeveelheid tijd duurt.

Opgemerkt moet worden dat dit positieve effect van huiswerk meer uitgesproken is voor oudere leerlingen, en als leerkrachten steun van de ouders verwachten, is het belangrijk om hun rol expliciet te maken. Deze argumenten ten gunste van huiswerk komen echter niet tegemoet aan de fundamentele kritiek die op hen kan worden geuit, namelijk dat het ongelijkheid versterkt. Hoewel alle studenten winnen bij huiswerk, winnen sommige studenten, die beter ondersteund worden in het gezin, veel meer dan anderen.

Huiswerk maken in een open school

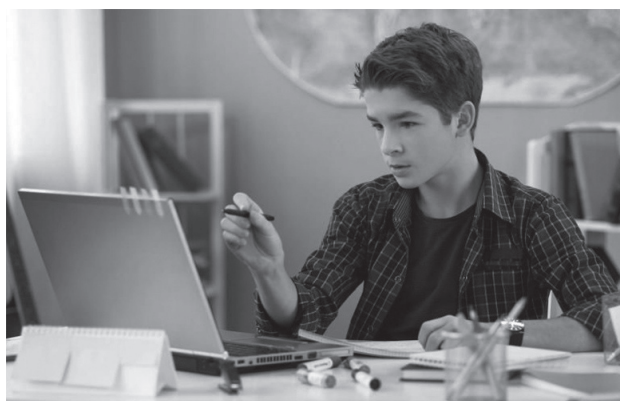
Wat betreft het leren op school is huiswerk dus voor iedereen voordelig, maar niet voor iedereen even veel. Het is niet verstandig om huiswerk gewoon af te schaffen om de ongelijkheid te verminderen. De ouders die Draelants (2018) "ingewijde" ouders noemt, beschikken over de middelen (cultureel, relationeel, financieel, strategisch ...) om het succes van hun kinderen op school te verzekeren. Zij zouden gemakkelijk "alternatieven" voor deze huiswerkopdrachten vinden als ze zonder meer zouden verdwijnen. Ze zouden hun kinderen extra werk geven, hen inschrijven voor privélessen om hun problemen op te lossen en de "pedagogie van de vrije tijd" verhogen (Daverne & Dutercq, 2009, 2013). Ouders met een arbeidersachtergrond zouden dat minder doen, zij zouden het moeilijker vinden om het plotselinge verdwijnen van het schoolwerk thuis te compenseren. Daarom, en ondanks de goede bedoelingen van degenen die het afschaffen van huiswerk steunen, wordt gevreesd dat het bijzonder nadelig zou zijn voor het leren van de leerlingen uit de arbeidersklasse.

In dit stadium is dus geen van beide standpunten - "voor" of "tegen" huiswerk - bevredigend. Dat betekent niet dat het debat onoplosbaar is. Een opdracht

maken kan een bijzonder interessant moment zijn vanuit pedagogisch oogpunt. Wat is er relevanter voor een leerling om, na het samen leren van nieuwe kennis in de klas, de tijd te nemen om te evalueren en te herhalen op een rustige, persoonlijke manier? Hij kan dan het materiaal "opnieuw bekijken", het zich opnieuw toe te eigenen op zijn eigen gemak, op voorwaarde dat hij dat geleerd heeft en dat hij hulp kan vinden (van een volwassene of een leeftijdsgenoot) in geval van moeilijkheden. Het echte probleem is dus niet de taak als zodanig, maar het uitbesteden ervan buiten het schoolterrein. Er is niets natuurlijks aan het zelfstandig oefenen. In de jezuïetencolleges van de Moderne Tijd werd de "studie" bijvoorbeeld "intramuros" gedaan, met de hulp van de oudsten of de leraars (Meirieu, z.d.). Ambitie vereist dat de tijd die aan het leren wordt besteed niet wordt ingekort.

Dat zou wel het resultaat zijn als we huiswerk zo- maar zouden afschaffen. Sociale gelijkheid vereist dat iedereen optimaal wordt begeleid om zijn of haar kennis op te bouwen. Conclusie: ja voor huiswerk... maar dan wel op school, en met de nodige pedagogische ondersteuning van hoog niveau. En daarvoor is het absoluut nodig, zoals het memorandum van Ovds (2020) uitstippelt, "om de school open te stellen na schooltijd, in het weekend, tijdens de feestdagen".

Door gekwalificeerd personeel ter beschikking te stellen voor wie nood heeft aan hulp en begeleiding bij het maken van taken en instuderen van lessen. Door er - eventueel in samenwerking met verenigingen - sportieve of culturele, ludieke of artistieke, doe-het-zelf- of ontdekkingsactiviteiten voor te stellen.

AUTEUR: PETER DE KONING

Ruth Lasters: “We hebben meer zelfmildheid nodig”

Ik ontmoet Ruth Lasters voor dit interview enkele uren voor de regering beslist om de scholen in lockdown te brengen. “Zullen we maar geen hand geven?” zegt ze. Ze is blij met de boekrecensie die ik over ‘VIN’ had geschreven en heeft die op haar website gezet, wat ik dan weer leuk vind. Ze zit gebogen over de vragen die ik haar vooraf had toegestuurd. “Je vragen lijken allemaal wat op elkaar.” Gelukkig geeft Ruth Lasters op alle mogelijke vragen antwoorden die recht uit haar hart komen en waarvan de verontwaardiging en het engagement afspatten. Bovendien met humor, volgens haar het belangrijkste didactische principe.

Ruth Lasters: “Daar los ik al mijn problemen mee op. Pubers zijn niet allergisch aan de boodschap, maar aan de manier waarop je ze brengt. Als je het op een leuke manier kunt zeggen, is het helemaal anders. In de context waarin wij les geven kun je ook niet anders. Dat is volgens mij het selectie criterium. Nu vind ik lesgeven een toffe job. Maar ik heb het niet altijd een toffe job gevonden. Ik heb echt wel zwarte sneeuw gezien. Mijn eerste jaar was een nachtmerrie. Daar heb ik nu ‘VIN’ over geschreven.”

Zo eindigde ons gesprek over minderwaardigheidsgevoelens, succeslabels, handicaps, gouden munten en (zelf)mildheid. Het begon als volgt.

DS: “In je boek beschrijf je het minderwaardigheidsgevoel van leerlingen in het beroeps, ten opzichte van mensen met een diploma of jongeren in ‘hogere’ onderwijsvormen. Daar ga je diep op in in je boek.”

Ruth Lasters: “Dat is een beetje mijn stokpaardje. Als je lesgeeft merk je dat toch wel heel erg. Als een leerling tegen je zegt: ‘Wij zijn het restafval’, dat gaat toch door merg en been? Dat is klassiek denk ik. Ze zijn van de Olympus gevallen. Het ASO is het succeslabel, zo wordt dat jammer genoeg verkocht. Een leerling die in BSO terecht komt voelt zich per definitie mislukt, terwijl dat helemaal niet waar is. Vakmannen hebben een belangrijke functie in onze maatschappij. Technisch geschoolde mensen zouden eigenlijk trots moeten zijn. Ik begrijp niet dat er zo weinig respect is voor deze werkelijkheid. Maar de overheid, de gezagsdragers, dat zijn cognitief gevormde mensen. De mensen die de wetten maken zijn mensen uit het ASO. Daarom

is het ASO het label van het succes. Daar moeten we echt iets aan doen. BSO- en TSO-leerlingen zitten echt wel met een stigma.”

DS: “Een van de centrale punten van het OVDS-programma is de strijd tegen het watervalstelsel. BSO of TSO zijn in dit systeem nooit een positieve keuze.”

Ruth Lasters: “Inderdaad. Volgens mij is dit nooit een positieve keuze, terwijl dit eigenlijk wel zo zou moeten zijn. Maar het wordt echt gezien als een degradatie, een val van de bergtop. ASO wordt altijd voorgesteld als de norm. En dan heb je TSO, en dan BSO. Op elke site van de overheid staat ASO als eerste. En wat erna komt voelt niet als een vertakking maar als een val. En dat is natuurlijk schandelijk. Maar dat zit in onze hele maatschappij, niet alleen in het onderwijs.”

De B van belediging

DS: “Kan de hervorming, of de modernisering van het secundair hierop een antwoord zijn?”

Ruth Lasters: “Je bedoelt de brede eerste graad. Ik denk dat de insteek heel positief is, zoals ik eens in een opiniestuk heb geschreven. Het is belangrijk dat er eindelijk eens een maatregel komt die probeert iets aan het watervalstelsel te doen. Ik weet niet of het een goede maatregel is, maar het is tenminste een erkenning dat het systeem nefast is voor duizenden jongeren. Veel kunnen we er niet over zeggen, aangezien het nog maar pas is doorgevoerd. Maar het is zeker niet dé oplossing volgens mij. Voor mij ligt de oplossing meer op maatschappelijk vlak. We moeten een campagne voeren om de vakmannen hun trots terug te geven. Waar zijn al de bekende Vlamingen die uit het beroeps komen? Die zouden eens van zich moeten laten horen en met trots praten over wat ze allemaal kunnen. Wat mij enorm stoort is dat de media het woord ‘intelligent’ altijd gebruiken in de zin van cognitief slim. Neem bijvoorbeeld ‘De slimste mens’. Al die feitjes! En dan de praktische intelligentie, daar heb je een programma voor zoals ‘Mijn man is een klusser’. Ik vind het belangrijk dat de media het woord ‘intelligent’ ook gaan gebruiken voor voor wie technisch slim is. Wat is nu het belangrijkste om te weten? Een vraag uit ‘De slimste mens’ was: ‘Waar ligt de Aconcagua?’ In Argentinië dacht ik. Wie is er slim? Iemand die dit weet of iemand die een stroombekabeling van een hele ruimte kan maken? De laatste natuurlijk. Maar dat wordt in onze maatschappij niet gewaardeerd. Dat is toch belachelijk! En dat zie je ook in het woordgebruik: ‘De slimste mens’ tegenover ‘Mijn man is een klusser’. Om maar te zeggen wat als slim wordt neergezet. Dat vind ik heel dom. Er is ook het economische aspect. Als je ziet wat een electricien kan verdienen, dat is toch niet slecht? We moeten de economische draagkracht van die mensen wat meer in de verf zetten. Als morgen alle advocaten en notarissen staken, is dat niet zo erg. Maar als alle vakmensen staken, dan is dat een drama. Zouden die mensen misschien eens moeten doen.”

DS: “Ik weet het. We zitten met een kapotte kraan en vinden moeilijk een loodgieter.”

Ruth Lasters: “Voilà. En toch zijn ouders beschaamd omdat hun kind beroeps volgt. Soms denk je dat die B in BSO voor belediging staat. Je moet je afvragen wat je goed kunt en daarin kunnen leren. En als dat iets technisch is, dan is dat toch fantastisch? Maar dit betekent niet dat beroepsleerlingen geen degelijke opleiding moeten krijgen. Ze moeten een goede én brede opleiding krijgen. En vooral het Nederlands moet beter, vind ik. Ik ben geen voorstander van PAV (Project Algemene Vakken, nvda). Dat is een vak van 4 uur per week, en daar zit alles in: rekenvaardigheid, zelfredzaamheid, geschiedenis, aardrijkskunde... En ook: Nederlands. Voor dat amalgaam hebben leerkrachten PAV 4 uur per week. Dat moeten toch supermensen zijn? In het leerplan staat dat het Nederlands beperkt is tot functionele taalvaardigheid. Maar onze maatschappij beperkt zich niet

tot functionele taalvaardigheid. Die is heel verbaal. Neem het nieuws. Dat moet toch vol blinde vlekken zitten voor beroepsleerlingen? Je moet er eens op letten welk jargon daarin gebruikt wordt, ook op VTM. Dat is redelijk complex. Met enkel functionele taalvaardigheid sluit je mensen daar toch van af? Ons belastingsstelsel! Hoe goed moet je daarvoor kunnen lezen? Vier jaar geleden ben ik gescheiden. Heb ik ook een stuk over geschreven. Dat was een staatsexamen Nederlands. De taalvaardigheid die je moet hebben om je leven om te regelen! Eerst ben ik gaan huren. Toen ik mijn huurcontract wilde verbreken moest ik bijna een schadevergoeding van 12 maanden betalen omdat ik het niet goed had gelezen. Ik heb dan gelukkig een advocaat ingeschakeld die een foutje heeft gevonden in dat contract, waardoor ik het toch heb kunnen verbreken zonder vergoeding. Gebrek aan geletterdheid kan dus ook grote financiële gevolgen hebben. Om iets te kopen of te huren of om een echtscheiding te regelen, moet je goed kunnen lezen. Ik vind dat iedere jongere het recht heeft om intensief Nederlands te krijgen. Omdat alles taal is. Beroepsleerlingen moeten ook literaire teksten krijgen, die zijn ook geïnteresseerd in schoonheid en in kunst. ASO-leerlingen krijgen alle tekstsoorten, ook emotieve tekstsoorten. En in het BSO krijg je enkel functionele taalvaardigheid, alsof die leerlingen niet in staat zijn om een emotieve tekst te lezen. Dat vind ik verschrikkelijk elitair. Als GOK-coördinator in de Spectrumschool heb ik met mijn leerlingen een bewerking gemaakt van Shakespeare. Uiteraard vonden die beroepsleerlingen dat interessant, want dat is des mensen. Dat is universeel. Waar ben je mee bezig als je denkt dat dat alleen voor het ASO is? Belachelijk, niet? Sorry, maar daar ben ik nogal hevig in.”

DS: “Mooi dat je je zo laat meeslepen. Het mindere presteren van onze beroepsleerlingen wordt dikwijls toegeschreven aan een slechte beheersing van het Nederlands of het niet bezigen van het Nederlands als thuistaal. Bourgeois heeft dat vroeger al gedaan, Weyts doet dat nu ook. Is dit volgens jou terecht?”

Ruth Lasters: ” Ik ben niet zo lang geleden van school veranderd en mensen vragen dikwijls: ‘Is dat nu helemaal anders in de kunsthumaniora ten opzichte van de Spectrumschool?’ Dan zeg ik ja en neen. Jongeren zijn jongeren. Maar ik merk wel één groot verschil, en dat zijn de economische omstandigheden. Die bepalen heel veel. Ik hoop dat dat ook in VIN goed naar voren komt. Niet zozeer cultuur of religie, die verschillen zijn minder voelbaar als je voor de klas staat, vind ik. Wat ik vooral merk is: die mama en papa hebben een vaste job, en die hebben tijd om hun kind te begeleiden. Maar als je ouders moeten struggelen om hun primaire omstandigheden in orde te krijgen, om werk te zoeken, een dak boven hun hoofd, zorgen voor verwarming, een douche, het eten, hoe kunnen die dan hun kinderen goed bijstaan? Dat is een gigantisch kansenverschil. Het sociaal-economische is het grote verschil tussen die twee scholen. Zijn die mensen aan het zwemmen, of zitten ze in hun badjas aan de kant? Je kunt dat niet beperken tot de kennis van het Nederlands. Als je dat niet wilt erkennen, ben je niet eerlijk. Dat Nederlands is daar een gevolg van. Het zou een goeie zaak zijn om het vak Nederlands terug in te richten in beroeps. Geef die collega’s dan wel een normaal pakket. Niet vier uur PAV en dan een beetje Nederlands erin, hoe kunnen die mensen dat ooit bolwerken?”

Starten met een handicap

DS: “Net zoals de Spectrumschool is mijn school een van de armste scholen van Vlaanderen. Wij zien veel gebroken gezinnen. Afwezige papa’s ...”

Ruth Lasters: “Oorlogstrauma’s. Samenwonen in een studio met zijn vijven. Ik krijg het er koud van... Dat is zo bepalend voor je studies. Als je zoals onze politici niet in contact komt met dat soort leerlingen...”

DS: “Zijn ze wereldvreemd? Toch voor die wereld?”

Ruth Lasters: “Eigenlijk wel. En snoeihard, terwijl we toch één grote mensheid zouden moeten zijn. Ons on-

derwijssysteem moet beter. De mogelijkheden die er zijn moeten beter benut worden. En daar zijn leerkrachten zo belangrijk bij. Dat is het meest wezenlijke in onze job in de 21e eeuw. Jongeren kunnen heel veel kennis opdoen op het internet, maar waar ze ons echt voor nodig hebben is de coaching. We moeten onze leerlingen positief bekrachtigen en ze herprogrammeren door de programmeerfouten uit het verleden eruit te halen. In ons vak zijn er bijvoorbeeld toch dikwijls leerlingen die binnenkomen en zeggen: 'Frans, ik haat dat.'

DS: "Ieder jaar. 'Meneer, ik kan dat niet.'"

Ruth Lasters: "En als je dan zegt, wie heeft bewezen dat je dat niet kunt, dan kun je dat toch dikwijls corrigeren, niet? Veel leerlingen hebben negatieve ervaringen. Als je daar dan tegenin blijft gaan, komt dat soms terug goed. De motivatie van de leerkracht is alles. Daarom dat leerkrachten nog belangrijk zijn in internettijden. Onder meer als coach. Om zelfvertrouwen te geven. En altijd opnieuw te beginnen. De leerkracht is een professionele opnieuwbeginner. Als je bijvoorbeeld het lesverleden blijft meeslepen, krijg je enorme abcessen. Je moet altijd opnieuw beginnen. Als je dat uitstraalt, en ze voelen dat je het meent, dan heb je minder kans op ontstekingen. Als ik aan sommige gevallen denk, dan word ik emotioneel. Het is waar je begint, de startlijn. Ik kom uit een gezin dat niet straatarm was, maar ook zeker niet rijk. Een doorsnee Vlaams gezin, denk ik. Als ik hard werk kan ik, naar gelang wat ik wil bereiken, of dat nu financieel is of literair, wat vooruitgang maken. Maar er zijn leerlingen die hier geboren worden en die hun hele leven hard moeten werken om misschien te komen waar ik ben gestart. Hoe gruwelijk oneerlijk is dat? Ik moet dan altijd denken aan de sport. Bij zeilen, en bij golf ook, werkt men met handicaps. Als je met een zeilboot wilt deelnemen aan een race, dan wordt die geijkt. Als je boot van een kleiner type is, dan krijg je een bepaalde handicap. Ik vind dat wel straf dat dat in de sport zo is, maar in het leven niet. Eigenlijk zou dat ook zo in het leven moeten zijn: jij bent in een gammele zeilboot geboren, dus jij hebt handicap zoveel. Dus als jij daar staat, en ik hier, dan staan we eigenlijk op gelijke hoogte. Da's straf, niet? In de sportwereld zijn ze slimmer dan in de maatschappij."

DS: "Handicap is een woord dat dikwijls wordt gebruikt op school."

Ruth Lasters: "Ja, als scheldwoord in de klas. Ik heb me daar altijd tegen verzet. Daar heb ik dikwijls mijn les voor stilgelegd. Dan zei ik: 'Wat roepen jullie nu?' Dat is zo erg voor mensen die echt een handicap hebben. Vroeg of laat worden wij allemaal gehandicapt. Je moet opletten met de woorden die je gebruikt. Een woord kan snel een etiket worden. Wat ik als leerkracht dikwijls heb gemerkt is dat er conflicten ontstaan door taalarmoede. Als jonge leerkracht kon ik heel kwaad worden van een leerling die zei: 'Bol af.' Pas achteraf beseft je dat die leerling niet onbeleefd wil zijn, maar niet weet hoe hij zich anders moet uitdrukken. Dikwijls is dat een gebrek aan kennis van de juiste formuleringen. Dan oefende ik met hen wat je wel kunt zeggen. Dan zei ik: 'Ik ga nu naar buiten, dan kom ik terug binnen, en ik wil niet dat je 'bol af' zegt.'"

Talige examens

DS: "Een ander aspect van het Vlaams regeerakkoord in verband met onderwijs waren de centrale examens. Je hebt hierover een opiniestuk geschreven. Je bent tegen. Kun je uitleggen waarom?"

Ruth Lasters: "Ik ben bang dat dat de arbeidsvreugde van de leerkrachten gaat verminderen, want nu zijn we redelijk autonoom. Maar waar ik voornamelijk schrik voor heb is de taligheid van deze toetsen. Je passeert via het medium taal. En dan denk ik dat dat voor sommige groepen van leerlingen heel discriminerend gaat zijn."

Hoe ga je het taalaspect scheiden van de kennis? Ook een toets wiskunde is immers talig. Als je een kind test uit een gezin waar beide ouders Nederlandstalig zijn, of je test een kind dat uit een gezin komt waar andere talen worden gesproken, dat is toch een heel ander gegeven? Maar ze moeten wel dezelfde test doen, op hetzelfde moment. Hoe ga je dat bijsturen? ”

DS: “Voor OVDS zijn centrale toetsen aanvaardbaar als middel om te weten waar je leerlingen staan, maar niet als criterium voor deliberaties.”

Ruth Lasters: “Wat voor BSO- en TSO-leerlingen belangrijk is, is het proces dat je met die leerlingen doormaakt, de stappen vooruit die een leerling kan zetten die uit zulke moeilijke omstandigheden komt. Zo’n leerling zien groeien is geen cijfermatig proces. Als je dat op zo’n nuchtere manier gaat testen op een centraal niveau, ga je toch ook de nuance van onze job wegnemen, niet? Het is toch knap dat bij deliberaties alle facetten worden bekeken. Centrale examens zijn een maatregel van de elite voor de elite. Centrale examens zijn ideaal voor A-studenten die uit een economisch krachtig gezin met Nederlandstalige ouders komen. Maar wat doe je met de leerlingen die niet uit zo’n gezin komen? Ik ben daar geen voorstander van.”

Wij chançards

DS: “Hoe moet dat met de herwaardering van het lerarenberoep?”

Ruth Lasters: “Dat is een moeilijke vraag. Hier heb ik een opiniestuk over geschreven, ‘Jullie chançards’. Het hing me de keel uit om aan het einde van het schooljaar altijd te horen: ‘Jullie chançards, twee maanden congé.’ Ik dacht, ik ga daar iets mee doen. Toen heb ik hatemail gekregen van iemand uit de privésector, een echte bazooka. ‘Hoe durft u het om zoiets te schrijven? Jullie hebben het toch goed?’ Terwijl ik alleen had geschreven dat ik het niet tof vond dat de publieke opinie ons ziet als mensen die voor de job kiezen om twee maanden met een long drink op Aruba te kunnen zitten. Alsof dat onze motivatie is. Ik wilde gewoon even dat cliché doorprikken. Maar er is wel een gigantisch lerarentekort.”

DS: “Inderdaad, als het allemaal rozengeur en maneschijn is, waarom is er dan geen lerarenoverschot?”

Ruth Lasters: “Dan zouden wij toch worden weggeconcentreerd? Mensen die geen les hebben gegeven begrijpen niet dat leerkracht zijn heel intens is. Let op, ik zeg niet dat mensen uit de privé-sector het niet zwaar hebben. Ik zeg alleen dat het heel intensief is, en dat je je dat niet kunt voorstellen als je dat nooit gedaan hebt. Als GOK-coördinator was ik 30 uur op school waarvan ik 12 uur les gaf, Frans. Voor de rest zat ik aan een bureau en dat was ook hard werken. Maar die 12 uur voor de klas staan was kei-intensief. Maar sommige mensen vinden dat wij halftijds werken omdat we maar 20 lessen hebben.”

DS: “Alsof je een advocaat zou afrekenen op de uren dat hij op de rechtbank is. Of een acteur op de uren dat hij optreedt.”

Ruth Lasters: “Dat is een goeie vergelijking. Maar hoe kan je de job herwaarderen? Dat leerkrachten er al eens mee beginnen om vol passie over hun job te praten. Over hoe tof het is en hoe bevoorrecht je jezelf voelt om aan die jongeren te kunnen lesgeven en deel te kunnen uitmaken van hun ontwikkelingsproces. Voor de rest weet ik het eigenlijk ook niet.”

DS: “Geld? Als zij-instromer heb ik nul jaren anciënniteit meegekregen toen ik leerkracht werd.”

Ruth Lasters: “Dat vind ik een heel goeie maatregel, ervoor zorgen dat de zij-instromers anciënniteit kunnen meenemen. En ook dat de beginnende leerkrachten goed worden ondersteund. Dat dat niet de paria’s van de school zijn. Stel die vrij van bepaalde taken en geef die alsjeblieft een trial-and-error periode.”

Wat is een goeie leerkracht?

DS: “Toen ik je schreef dat ik een cursus over ‘bullying’ of pesten op school ging volgen, verwees je spontaan naar het pesten tussen leerkrachten. Dit komt ook aan bod in VIN. Een reëel probleem op onze scholen?”

Ruth Lasters: “In mijn eerste school heb ik mij wel gebullied gevoeld. Ik was toen keijong, ik was 22. Ik ben nog altijd kwaad op die collega’s. Ik had inderdaad een tuchtprobleem. Hallo? Mijn leerlingen waren 18 en 19, ik was 22. Is dat niet normaal? In plaats van mij te helpen deden die collega’s alsof ik de uitvinder was van hét tuchtprobleem. ‘Ze kan het niet aan.’ Dat vind ik wel een vorm van pesten. Als je daar beginnende leerkrachten een foutenmarge zou geven, of ze nu 22 of 42 zijn, dat zou misschien wel wat aangenamer zijn, niet? Als ik een beginnende leerkracht zie, zeg ik altijd: ‘Tegen mij kun je alles komen vertellen, want ik heb alles meegemaakt.’ Ik zeg altijd dat ik er tien jaar heb over gedaan om de job een beetje te leren, en dat ik er dan tien jaar heb over gedaan om mezelf te vergeven dat ik het de eerste tien jaar niet goed kon.”

DS: “Je bent dus te hard voor jezelf geweest?”

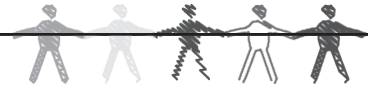
Ruth Lasters: “Ja. De gouden munt die ik voor je had [1] is zelfmildheid. Het is misschien geen complex woord, maar ik vind het voor het onderwijs een heel belangrijk woord.”

DS: “Zijn leerkrachten te veel perfectionist?”

Ruth Lasters: “Dat is zo. Ik probeer daar van los te komen, want ik denk dat dat ook niet goed is voor de leerlingen. Want je moet de mensen in de eerste plaats weerbaar maken. Ik vind dat we nog altijd te veel worden opgeleid tot perfectionisten in spe in plaats van tot mensen die met hun hele zijn lesgeven. Een leerkracht is geen alweter maar een mens die zijn tekortkomingen heeft. Als dat al zou mogen, als je zo ergens kunt beginnen, zou dat beter zijn dan dat ze van jou verwachten dat je een robot bent die geboren is met een stuk krijt in zijn kont. Het is een leerproces. Je hebt goeie dagen en slechte dagen. Onlangs hoorde ik in de leraarskamer weer zeggen: ‘Een goeie leerkracht zou dat anders doen’, of zoiets. Ik zei: ‘Een goeie leerkracht, wat is dat eigenlijk?’ Ik heb goeie dagen en ik heb slechte dagen. Ik kan maandagochtend een heel goeie leerkracht zijn, en donderdagnamiddag kan ik de bal even mislaan. Alles hangt ook af van mijn fysieke toestand. Heb ik goed geslapen? Heb ik goed gegeten? Ik probeer daar tegen in te gaan. Ik vind dat heel erg als je mensen zo indeelt. En onze job is toch redelijk complex, met al die parameters? Wees een beetje mild voor elkaar.”

DS: “Denk je dat de juiste pedagogische werkvormen achtergestelde leerlingen kunnen helpen om vooruit te komen?”

Ruth Lasters: “Dat is heel vakgebonden. Het belangrijkste is dat je je leerlingen de hele tijd positief bekrachtigt. Je kunt heel blitse werkvormen hebben, maar wat als je als een zure trees voor de klas staat? Binnen elke werkvorm kun je iemand afkraken of moed geven. Het is niet de werkvorm, het is de persoonlijke interactie

met de leerling die alles kan maken. Je kunt een leerling vleugels geven, maar je kunt ook zijn vleugels afknippen. Laat ons hopen dat de meeste leerkrachten voor het eerste kiezen. Dat is het mooiste aan onze job, vind ik, dat je het verschil kunt maken.”

DS: “Je opent *VIN* met een citaat uit ‘*Of mice and men*’ van John Steinbeck. Kun je dit verklaren?”

Ruth Lasters: “In de literatuur erger ik me dikwijls aan de scheve verhouding tussen de geletterde personages en de niet-geletterde personages. Er zijn veel meer geletterde personages die een hoofdrol krijgen. Daarom vind ik het zo knap dat in dit boek van Steinbeck een ongeletterd personage, Lennie, een heel belangrijke rol speelt. In mijn boek heb je Sergei, die ook een ongeletterd personage is, en die eigenlijk de leerlingen van de school vertegenwoordigt. Die zich gestigmatiseerd voelt door het onderwijssysteem. Hij heeft dan ook nog dyslexie. Daarom vond ik die quote wel bij mijn boek passen. Bovendien is het een van de beste boeken die ik ooit heb gelezen.”

DS: “Dank voor dit gesprek.”

[1] In een opiniestuk in *De Standaard* had Ruth geschreven over de “gouden munten”, of bijzondere woorden die ze iedere les met haar leerlingen deelde. Voor dit interview had ik haar een “gouden munt” gevraagd.

www.kyauwvanblanckenberge.be

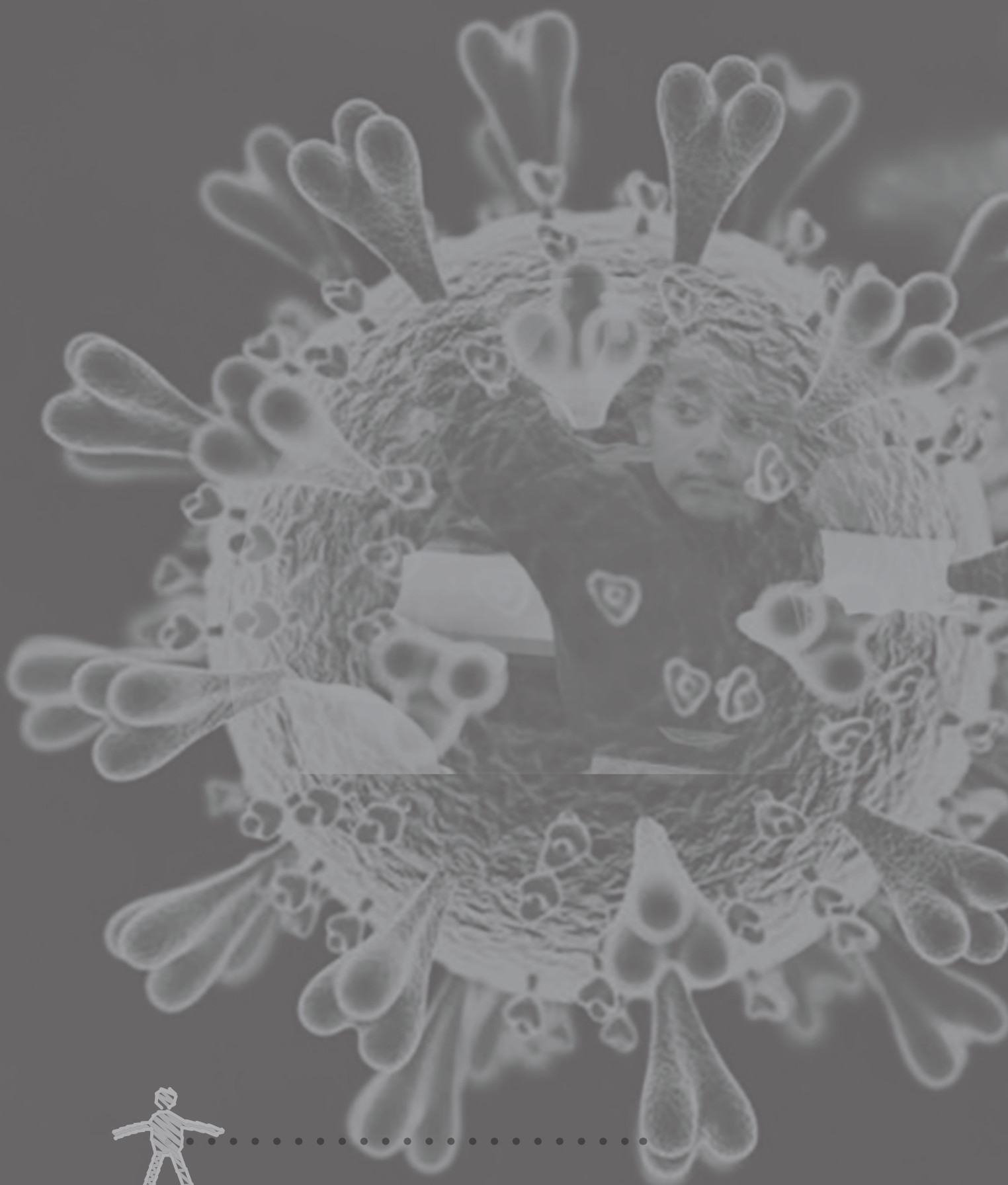
Video : de ongelijke school in het land van Kuifje

Op 3 maart 2020 heeft Ovds tijdens een persconferentie een wetenschappelijke studie voorgesteld die een analyse aanreikt waarom het Vlaams en het Franstalig onderwijs van ons land tot de meest ongelijke onderwijssystemen van Europa behoren. Waarom zijn de schoolprestaties bijna nergens zo sterk bepaald door de sociale afkomst als bij ons? Hoe kun je verklaren dat het Vlaams en Franstalig onderwijs, na 30 jaar communautarisering en gescheiden ontwikkeling, beide kampioen zijn van de sociale ongelijkheid in het onderwijs? In deze studie van Nico Hirtt (Ovds), die onder andere gebaseerd is op de databanken van PISA 2018, vind je een antwoord op deze vragen.

We hebben gebruik gemaakt van de Covid-19-lockdown (en vonden het interessant en leuk) om deze studie te synthetiseren in de vorm van een korte film waarbij we de zeer serieuze statistieken afwisselen met wat luchtigere zwart-wit beelden van de jaren 30-50.

Je vindt de film op www.democratischschool.org.
deaal om je eigen kennis op te frissen, om te delen met vrienden en collega's, of om de discussie op je interne studiedag te animeren.

**BELGIË-BELGIQUE P.B. 2000 ANTWERPEN 1 • 8/5116 • DE DEMOCRATISCHE SCHOOL
ERKENNING P206727 • TRIMESTRIEEL N°82, JUNI 2020 • AFGIFTEKANTOOR:
ANTWERPEN 1 • v.u. J.P. KERCKHOFS, 103 VRIJWILLIGERSLAAN, BUS 6 - 1160 BRUSSEL**